

BUDAPESTI CZÉGEK.

FÖLDVÁRY IMRE
férfidivat- és fehérenemű-raktára.
BUDAPEST,
IV., Koronaherceg-utca 11. sz., a főposta mellett és VIII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
Telefon. Arjegyzék bérmentve.
Speciális készítője jó szabású férfi ingeknek.

Levélbélyeg-kereskedés
PRÜCKLER J. C.
Budapest, IV., Régi posta-u. 5.
Alapították 1876.
Veszek! Eladok! Cserélek!

27 éven át
v. állami kórházi
igazgató orvos
gyógyít gyorsan, discre-
tül és biztos sikerrel
minden férfi és női bajt.
Czím: Kardos
specialista,
Kerepesi-út 6. (kere-
pesi-bazár) I. em. ajtó 2.—
Bendel: d. e. 7—8, 11—2,
d. u. 6—7-ig. Levélben is.

Franklin-Társulatnál megjelent.
POCSAJYÉK.
Regény.
Irta
Fröhlichné Mária Paula.
Ara füve 1 frt 50 kr.

Gummiárúk,
betegápolási cikkek *sdrükölők* (óvszerek F. Berguerand
párisi gyárostól), legelőnyösebben beszerezhetők
Polgár Sándor egyetemi kötszerezőnél,
Budapest, Erzsébet-körut 50.

„Toronyórák“
palota, lakanya, gyári órákat,
villanyórákat.
legelőnyösebben rendez le
Mayer Károly L.
I. m. állami kedvezm. gép-órágyára.
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzék, költésjegyzék, bíróm.

A Magyar Asphalt
részvény-társaság
Budapest, Andrassy-út 30
elvallalja jótállás mellett
legelőnyösebben
asphalt-burkolatok
fektetését és
nedves lakások,
pinczék, stb. gyökeros
szárasztatását.
Telefon.

37. SZÁM. 1896. BUDAPEST, SZEPTEMBER 13. 43. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: félévre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— félévre — 2.50 Külföldi előfizetésekre a postai levél díj megfizetésével is csatlakoztatandó.

Főiskolai igazg.-orvos **Dr. KUN ZOLTÁN** kipróbált gyógyszerel
Vérképző labdacso, rőzsaszínre czukrozza: vérszegé-
dők, görvlykórosok, lástalan tudóbetegnek legjobb
gyógyszere. 1 üveg ára 1 frt 20 kr.
Hurut labdacso, gyomorhurut, tüdő- és gégehurut,
tudóvész, hideglelés, malária, gyü-
mökör ellen legkötőbb: 1 üveg árszínkét czukrozott labdaca
ára 1 frt 20 kr.
Női betegségek ellen leghasznosabb gyógyszer az **IRRI-
GALO POE** 1 doboz 1 forint 20 kr.
Dentipurin-szájvíz legjobb minden szájvizek fölött: Kítűnő
óvszere a ragályos torokbajoknak is!
A Purpurin Crème arcz- és kézkemények meglepő hatása
van 5 nap alatt az arczról minden
foltot eltávolít s bárszonszertvé változolja. 1 tégely 1 frt 20 kr.
Kaphatók a készítőnél:
TRSTYANSZKY K. gyógyszerésznél
Sárospatakon.
Főraktár: Budapest, Török József gyógyszerárban, Király-
utca. Dr. Buday Emil gyógyszerárban, Városház-tér. Minden
drogus-üzletben és gyógyszerárban kaphatók.

A természetes savanyúvizek között a
Krondorfi
alkalikus SAVANYÚKÚT
elsőrangú kitűnőségek
egybevágó vegyelemzése alapján milyenséggel
az első helyet foglalja el.
Magyarországi főraktár:
V. Széchenyi-utca 3. — Telefon 1108 sz.

A SZÉPSÉG
ÁPOLÁSÁHOZ.
Eddig el nem ért
HATÁS.
KIELHAUSER H.
folyékony
Glycerin-Crème
ártalmatlan anyagokból készült si-
került-vegylék, mely nemcsak a
bőrt finomítja, hanem tényleg
az ifju üdöszéget eleveníti és azt
állandóan fenntartja. Legjobb óvszer
levegő, szél és napstítés ellen,
eltávolít napfoltot, szeplőt,
májfoltot és minden más bőrtisztátlanyságot.
Glycerin-Crème-Szappan
kiváló anyag, bárszonszertvé bőrt illék elő. A Glycerin-
Crème használatánál ajánlható a
Párisi Hőlgypuder
a legártalmatlanabb puder, a bőrt szép fehér színre
változtatja és azt simán és szárazon tartja.
Hamisított párisi hőlgypudertől és
Glycerin-Crémétől óvakodjanak: csak az u
aloldi, melyen a czimképen, valamint a
SCHUTZ-MARU leírásán a mellékelt védjegy van.
Raktár minden gyógyszerárban és illatszer-üzletben.
Magyarországi főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF**
gyógyszerár Budapest, Király-utca 12.

Kathreiner
KNEIPP-MALÁTA-KÁVÉ
Mindenütt kapható - 1/2 kiló 25kr.

A világ legnagyobb csataképe.
Kosciuskó győzelme
Raczlawiczánál.
STYKA és KOSSÁK lengyel festő-
művészek óriási körképe
a városligetben **Aréna-út.**
Reggel 8 órától nyitva.
Este villamos világítás. Villamos vasút végállomása.
Belépti díj 1 korona.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
legfinizáltabb égyényes
SAVANYÚKÚT

Páris 1889. **Kitüntette** Brüsszel 1891.
Genf 1889. Bécs 1891.
1893. Chicago. Magdeburg. London 1893.

Egyetemes gyomorpor
Barella P. F. W.-től Berlin SW., Friedrichstrasse
220, a franciaországi orvosi társulatok tagja.
Orvosiilag legjobban ajánlatik Rendkívül sike-
res, még idült gyomorbojoknál is.
Szállít próbára ingyen, csupán a viteldij meg-
térítése mellett, berlini főraktárából.
Ausztria-Magyarország számára egy doboz frt 1.60
Raktár:
Budapest: Török József gyógyszer.
király-utca 12. szám.

Plasticon, Andrassy-ut 69-
Igen tisztelt asszonyom!
Mélyen tisztelt uram!
Kötelességünket teljesítjük, ha tisztelettel ér-
tesítjük, hogy a régi műcsarnok palotájában,
Andrassy-ut 69. szám, a hol a „**PLAS-
TICON**“ vállalat mutatja be az ő művészies
látványosságait, megnyitották a

KALIFA
tündéerkertjét.
Az ezeregy éj csudás regéi írják le a költői mű-
vészetnek ezt az alkotását. A szemnek káprázatos
látványossága az a kert. Pazarul ékesítve keleti
növényekkel, illatos virágokkal.
A Kalifa tündéerkertjét
és a „**PLASTICON**“-t
nézze meg mindenki!
Budapest. 1896. évi május hó.

„**PLASTICON**“, a műcsarnok
régii palotája, Andrassy-ut 69.
ŐS BUDAVÁRA
a főváros legelőkelőbb látványos mulatóhelye
(a kiállításal kapcsolatban)
május 1-én megnyit. — Nyitva délelőtt 10 órától
reggelig.
Bérletjegyek az évadra 6 frt.
Kaphatók: Ős Budavárban (állatkert). Előjegyezhetők:
„Millenium“ utazási és ellátási vállalatnál (Gizella-tér 4.), vala-
mint a **Telefon-Hirmondó** városi irodájában (Andrassy-ut 30.).

Elite kávéház
a budapesti karambol kör helyiségeivel
VII., Kerepesi-ut 20.
A főváros legnagyobb kávéháza. Az ország leg-
jobb 12 billiárdjával. Hideg buffet. Tiszán ke-
zelt italok. Pontos kiszolgálás. Az összes bel- és
külföldi hírlapok. 50 Telefon-Hirmondó! Estéknél
czigányzene. Kítettő ventilatio.

Az Elite kávéház
tejszarnoka
a kiállítás területén. A villamos vasút megállóhelye.
(Hőfödté pavillon, jégcsapokkal, a Ganz és malom-
ipar pavilonok előtt). A kiállítás látogatóinak ked-
venc találkozási helye.
Hideg ételek és pompás italok rendes városi árak
mellett.

Pokol kávéház
a híres Dante pokol-körkép területén levő kertben.
A főváros legkedvesebb és legkellemesebb tituló
helye. Nap és eső ellen védő markisokkal. Előfűk
és bokrok között lévő árnyas lugasokkal. — Rendes
városi árak!

Pilseni sörcsarnok
Ős-Budavárban.
A kiállításból átvívó hid lábánál. Czigányzene,
katonazene és külön szimpaddal.
Elvünk mindentől a legjobbat nyújtani mér-
sékelt áron.
HEINDL FERENCZ és ADORJÁN GYULA
tulajdonosok.

MARGÓ TIVADAR.
1816—1896.
ŐRÖK ÁLONRA hűnyta le utolsó napjáig viz-
gálódó szeméit **Margó Tivadar,** az a kiváló
ember, a ki mint tudós, mint tanár és mint
író egyaránt emlékeztetéssé tette nevét az emberi,
különösen a magyar művelődés történetében.
81 évre terjedt élete szakadatlan munkásságban
telt el. Lankadatlan szorgalommal párosult nagy
tehetsége szüntelenül igazságok fölismeréseért s
kiderítéseért buzgott. Egyre az élő természet
mélységeit és magasságait járta, hogy kutatásai-
val mennél több tekintetben előmozdíthassa az
emberi tökéletesedést. Legsikeresebb, sőt úttörő
volt munkássága az úgynevezett szövettanban,
az összehasonlító boncztanban és a tudományos
állattanban, melyek részben, legalább nálunk
az ő vizsgálódásainak köszönhetik mai nagy
fejlettségüket.

Nemcsak ifjúsága éveit, hanem még férfikora
jó nagy részét is előkészülő tanulmányozással
töltötte. Szaktudománya terén mindent akart
ismerni, a mit mások ő előtte végeztek vagy
alkottak, hogy aztán annál biztosabb sikerrel
foghasson hozzá az önálló munkássághoz. És
hogy céljait helyesen tüzte ki, bizonyítja egész
élete, s bizonyítják fáradozásainak maradandó
becsü gyümölcsei.
Utolsó éveiben kissé ernyedezni kezdett az
agg tudós életerejé; de azért még csak e hó
legelejen sem gondolta volna senki, hogy szept.
5-ikének reggelén már holttestére vesse világát
a kelő nap. Egy magában véve csekély ok idézte
elő véglgyengülését. Négy nappal előbb pusztas-
zentlőrinczi nyaralójának a kertjében elbukott
és megütötte magát. Nagyobb látható sérülése
nem volt, de azért rögtön ágyba helyezték, mely-
ből aztán nem is kelt fel többé.
Margó Tivadar, kinek letűnté nagy veszteség
főleg a magyar tudományra nézve, 1816 má-
rczius 5-én született Budapesten. A gymnasium
elvégezése után részint a budapesti, részint a
bécsi egyetemen hallgatott filozófiai, természet-
tudományi, majd orvosi és sebészeti tudomá-
nyokat, melyek végeztével előbb (1834-ben)
bölcészeti, később pedig (1840-ben) orvos- és
sebész-doktorrá avatott, s néhány évig segéd-
orvos volt a bécsi közórházban. Utóbb haza-
tért s a budapesti egyetem kótelekébe lépett,
hol hét évig tanáreségd volt a physiologiát és

felsőbb boncztant előadó Schordann tanár mel-
lett. Innen a szabadságharc vihara őt is magá-
val ragadta, s mint honvédorvos igyekezett ha-
zaja ügyét szolgálni. 1855-ben ismét visszatért
az egyetemre s itt mint magántanár ő adta elő
először a szövettant (histologia), s egyúttal mint
helyettes tanár az előkészítő természettudomá-
nyokból tartott előadásokat magyar és német
nyelven. «Histologische Briefe» czímmel meg-
jelent előadásai, valamint két kivégett emberen
tett beható vizsgálatai nagy figyelmet keltettek
s megalapították hírnevét a szakkörök előtt.
Hogy azonban szövet- és élettani ismereteit

még jobban gyarapítsa, 1859-ben ismét Bécsbe
ment s ott az egyetemen Brücke és Ludwig
tanárok élettani műtermében dolgozott. Itt az
izomrostok finomabb szerkezetére és fejlődésére
vonatkozó vizsgálódásai, melyek eredményei a
bécsi tud. Akadémia értesítőjében meg is jelen-
tek, tetemesen fokozták s a külföldön is elter-
jesztették hírnevét. Ugyanebben az időben fe-
dezte föl s majd köztudomásra is juttatta azt a
nevezetes dolgot, hogy a mozgató idegek az izom-
rostok belsejében végződnék. Tudományos ér-
dekeit az osztrák kormány azzal kívánta volna
elismerni, hogy tanári állásra akarta kinevezni

MARGÓ TIVADAR.
Ellinger Ede fényképe után.

a krakói, vagy a gráci egyetemre; de ő életét és munkásságát hazájának kívánván szentelni, haza jött s 1860-ban a kolozsvári orvos-sebész intézet tanára lett; innen azonban már két év múlva, 1862-ben a budapesti egyetemre neveztetett ki az állattan, összehasonlító boncztan, és a szövettan tanárává, valamint a tanári székével kapcsolatos állat- és boncztani intézetek és gyűjtemények igazgatójává.

Ezzel a jeles tudós igazi elemébe jutott. Lelkesedéssel búvárokodott, tanított és írta tudós értekezéseit és tanulmányait; e mellett rendkívül sokat fáradozott, hogy a keze alá adott fogatékos gyűjteményeket a mai kor színvonalára emelje. Munkái közül többet idegen nyelvekre is lefordítottak, s a jeles szerző a Magyar Tud. Akadémián kívül több külföldi akadémia is tagjai közé választotta. Legfontosabb nagyobb munkái: «Az idegeknek az izmokban való végződése», «Az első magyar «Összehasonlító boncztan», «A tudományos állattan kézikönyve», «Darwin és az állatvilág», stb.

A természettudomány terén való önállóbb föllépése abba az időbe esik, mikor a természettudományok odahagyták a régi csapásokat és új útra tértek a szervezetek megismerésében. A század közepéig *Cuvier* uralkodott az állattanban és a természetbúvárok a külső leírásra fordították a fő gondjukat, a minék az lett a következménye, hogy a kézikönyvek alig voltak egyebek, mint végnélküli osztályozással föltagolt száraz lajstromok. Az ötvenes években azonban fordulat következett be a természettudományokban. Addig csak a külsőt vizsgálták, most a szervezet finomabb elemei felé fordultak és mind több megegyezést találtak a szervezetek közt. Addig dogma volt a fajok különbözősége: most a szöveti és fejlődéstani vizsgálatok, az összehasonlító boncztan és az állati élet feltételeinek a tanulmányozása mindinkább földerítették azt az egységet, mely az élő lényeket egymással összekapcsolja. Addig az állattan egyszerű leírás volt: most az élet mélyreható magyarázatává alakult át; *Lamarck*, *Geffroy*, *St.-Hilaire* és *Darwin* eszméi megkezdtek hódító útjukat.

Nálunk *Margó* Tivadar volt az új tanok apostola. Tudományos értekezésekben, egy szabadságának indult, de sajnos, töredékül maradt kézikönyvben küzdött a fajok egységének tana mellett és egyetemi előadásiban nagy készséggel, szigorú logikával és törhetetlen meggyőződéssel magyarázta a darwinizmust és terjesztette azokat az eszméket, melyek bevilágítottak a szerves élet nagy titkaiba. *Margó* egész nemzedékeket nevelt föl ezekkel a tanokkal, és hogy ma egyetemeken az állattani tanulmányok oly magas színvonalon állanak, az legnagyobb részét az ő érdeme. Több volt, mint egyszerű tudós: apostol volt, nagy igazságoknak bizonyult elvek s tanok apostola. Szaktudományait valóssággal lelkesedett. Műveit nyelvileg is vonzó alakba igyekezett öltöztetni, hogy annál több olvasót hódítsanak maguknak; egyetemi előadásait egész szónoki hévvel s mindig oly hatással tartotta, hogy nemcsak az orvosi és természeti tudományokra készülő ifjak, hanem más szakok hallgatói is örömet látoztattak azokat.

Margó több ízben tett tudományos utazást külföldön. Így már 1853-ban, mint magántanár, beutazta Német-, Francia- és Spanyolországot, valamint Afrikának északnyugati partvidékét. 1863-ban több hónapon át Isztriában, a magyar tengerparton és Dalmáciában tartózkodott az Adria-tenger állatvilágának tanulmányozása céljából. 1867-ben sorba látogatta Német-, Franciaország, valamint Belgium és Svájc tudományos állattani intézeteit. 1871-ben pedig a kormány megbízásából Német- és Angolországba, illetőleg Hollandiába és Belgiumba ment, hogy az egyetemeket és ezekkel kapcsolatos állattani intézeteket, muzeumokat tanulmányozza a budapesti egyetemen föllátozó új állattani intézet érdekében. Ugyanekkor tevékeny részt vett az angol természetvizsgálók nagygyűlésén Edinburgban és mint a természettudományi és élettani szakosztály külső és választmányi tagja, Thomson tanár vezetésével több neves zoológus társaságában tanulmányozó kirándulást is tett az Éjszaki-tengeren. Néhány évvel később 1875-ben még egyszer megfordult Angliában, mikor Darwint saját otthonában

meglátogatta s így vele személyesen is megismerkedett. Mindezen utazásáról számos jelentést, ismertetést írt, a melyek egy része nyomtatásban is megjelent.

Ugy magán életében, mint a tudományos világban egyszerű, szerény ember volt. Az ünnepeltetéseket, kitüntetésekét soha nem kereste; de azért mind a kettőben gyakran részesült. A magy. tud. Akadémia tiszteleti tagjai közé választotta meg, a budapesti egyetem 1885-ben tartott felszázados doktori örömműnnepe diszoktori oklevéllel tisztelte meg, Ő Felseje pedig már előbb, 1881-ben a Lipót-rend lovagkeresztjével tüntette ki, stb.

Ritka életerejét s lelke éberségét és fogékonyságát halála napjáig megtartotta s így szép hosszú, érdemekkel gazdag életében csak a vég volt szomorú. A széles körben gyászolt elhunyt tudóst szept. 7-én nagy számu részvevő közönség kísérte örök nyugó helyére.

EZREDÉVÜNK ÜNNEPÉN.

(A közművelődési kongresszusra.)

Oh, mily tető! mily szédítő magasság!
Egy ezredév, a századok foka!
Sziklái ormán fennül Magyarország
S az égre villan büszke homloka.
Mint viharzótt vén sas, napsugárban
Füroszti küssé fúrat szörnnyait,
Mert szállni kell tovább új viharárban,
Szabad sasoknak ez a sorsa itt.

Szárnyad alatt bűgő dalos madárka,
Édes hazám, én is veled vagyok;
Remegve nézek nagy utunkra hátra,
Hol elmerített már a századok.
De mégis dalra nyilik itt fenn ajkam
S szívem dobogva, hálát zeng imám,
Hogy ezer év sírhalma reng alattam
S te élsz, te állsz még, édes szép hazám!

Ti barna bérézek, vér-áztatta völgyek,
Oh, zengjétek dalt hát ti is velem!
Csengjen ma minden porszeme e földnek,
Melyet megörzött a nagy Végtelen.
Zsolozsma zengjen Tisza, Duna mentén,
Érintve hajját égi fuvalom;
Rivaljon a lég harsónája, mint én,
A míg elzengem ünneplő dalom!

Oh, hála, hála! most látom csodáid,
Isten, világok, népek istene!
Látom hazámnak százados tusait,
Ármány, pokol mint vívott ellene.
Még maga is nem egyszer önmagának
Pártos viszályban már-már gyilkosa,
S hogy él ma még, oltárai hogy állnak,
Isten, tiéd a hála himnusza!

Elődbe gyűlnek szent erőd tanúi,
A honszerző, honvédő bajnokok,
Kik ezer évet láttak itt kimúlni,
De nem a hont, mit karjuk alkotott.
Villámaidnak lángját te bocsátád
Gyors nyilakra a döntő esatán,
S mely népet éltet és népek hazát ad,
Törvényt te szabtal a csaták után.

Oltárt emel ma, Pusztaszer mezője,
Ünnepre kél Árpáddal ott a nép;
Zalán, Etelvár zsarnoka legyőzve,
Hun örökébe a magyar belép.
Lehelnek kurtje végig zeng a rónán,
Vig riadóban cseng a diadal,
S az áldozattú magasan lobogván,
Az új hazát fölszenteli a dal.

Ős Buda ormán látja újra lelkem,
Midőn megcsillan rajta a kereszt;
Legyen a hon e jelben győzhetetlen,
István király az égből hozta ezt.
Szabadság párosulva égi kegygyel
Igy lett a honnak védő csillaga,
László legyőzött mindent már e jeggyel,
S fénylett a hon és fénylett ő maga.

Béla király a Muhi pusztá sirján
Megáll ma is, imája égbe hat
És vert hadát a mély sírből kihíván,
Előre tör és újra győz a had.
Az Olva-völgyén, hol apátlan árvák
Osztyák meg a hon építés helyett,
Károly kiált és karjuk' összezárják
A honfiak a végső rom felett.

Zászlói lengnek a dicső Lajosnak
Hajóid Árbocznán, bús Adria!
Hullámaid bár most magukba' mosnak
Magyar határt, de búval félre ma!
Fenn hirdeted nagyságát a magyarnak,
Hogy ósdióság híre hassa át,
Ha őt jogot kivíni majd akarnak,
A nemzedéket s késő unokát.

Te is te, Belgrád megrázott tetője,
Fénynyel vonod be azt a vérvnyomot,
Melyet Hunyad, hazánknak hősi öre,
Ellent tiporva egykor ott hagytál.
Örömtűzek lobognak, égre szállva,
Minden helyen, hol hősi vér omolt,
Hol őseinknek honszerelmi lángja
Mégvéde nekünk ezt a drága hont.

Mátyás csatáit zengve annyi dalnok,
Fölseng nevével még Kelet, Nyugat;
Még hirdetik Budán az érez harangok,
Mint védte az igazságot, jogot.
Ezer dicsőség az ezernyi vérszen,
A melyen Isten karja vitte át,
Mig szelleme magasra szállt merészen,
Hogy fénybe vonja ezt az őt hazát.

Oh, hála, hála Istenünk te néked!
A hon szerelme zeng imát feled,
Ki annyi nagyföldt áldottad és népet,
Hogy lelkeikből fény mindig telek.
Mert gyász időnek rémes éjszakája
Borult a honra s csillagunk letűnt,
Midőn az önzés rút sötét viszálya
Mohács alatt mély sírt ásott nekünk.

Fátyolt a lantra! Sírva-sír a szívem
S dalom zokog ma is ez ünnepen,
Hogy Isten utját nem követve híven,
Rabságba estél drága nemzetem.
Öszetörött karddal igába verve
Nyögöttél, te egykor büszke Óriás,
Sirt lánczodon a szabadság szerelme
S zord álmaidból föl-fölvért Mohács!

De hah! mi fény villan meg börtönödben
Mint kard suhog és kettős éle láng!
Az eszme fegyvere szállt jó időben
S a merre szállt, ébredt az új világ.
El hát a fátyolt! nem sírok ma mégse!
De fátylát gyűjtök sírjaik felett,
Kik a halálból újabb ébredésre
Költék fel ismét ezt a nemzetet.

Boesky, Bethlen, Zrinyi, Wesse lényei,
Rákócziak, ti is hát sorba, fel!
Nagy lelketek a gyászdídtől túléli,
Tiétek is a fényes égi hely.
Ti vagytok e bús kornak áldozatja,
De vértanúk, a kiknek lelke él,
S midőn megcsörren sírotok lakatja,
A zsarnok retteg és a rab remél.

Érezoszlopok jelöljék mindörökre
A börtön helyét, hol a fény kitört;
Koszorú hulljon mindenütt a rögre,
A hol szabadsághóstit fedez e föld!
De hőseit az újraébredésnek,
Ne nézd, hazám, csupán a harcmezőn;
De nézd, kik mint sasok, a tollal vénsnek
Biztos nyomot a forgó, gyors időn!

A három század mai ünnepedre
Az új teremtés éjszakája volt;
De új alakba, sírodat fölverve
A dal szavára öltözött a holt.
E szép napért, mely rád ragyog ma fénynyel,
Áldd szellemed, áldd nyelvéd őreit;
Ők küzdtek érted annyi új veszéllyel,
Az őt jogon helyed se volna itt.

Magoknyi nép! a népek özönében
Az ad hajódnak helyet és becsét,
Hogy szellemeddel már te is a mélyen
Az eszme gyöngyöt üződ, keresed.
A mit ma bírsz, a mit kitársz ma nyilván,
Sok drága kincséd a világ előtt,
Az had dicsője mind széphalmi sírján,
Uj serge élén a nagy Hadvérőt!

Üdv, üdv a dalnokoknak! dal köszöntse
Az új vezérek honmentő korát!
Mint zeng szavuk, hogy újra tette költse,
A honfiaknak buzduló sorát!
Tűzszöplon mint lángol már az eszme,
Jelölve, merre tart az égi út;
Föl, lépjétek rá, nincs a haza veszve,
Széchenyi föl! sietve, föl, Kossuth!

Zengett a dal és keltek újra hősök,
Honalkotók, dicsők, mindannyian;
Itt fénylenek mind ők is, mint az ősök,
Itt, a hol a Negyvennyolc irva van!
Itt, itt előttem csapnak föl a lángok
S szemem csodálja ezt a tüzes árt,
A melyben, átdörögve a világot,
Az ősök lelke újra visszaszállt!

Az ezredévek szürke alkonyatján
A biztató fény innen száll ma is;
Felhők között, az égnek boltozatján,
Ez tündököl még, mint fénylő paizs.
Őrök dicsőség szálljon hát nevükre,
Kik újra kelték azt az őserőt,
Melynek sugára csillan ünnepeinkre,
Hogy a magyar lesz, nagy lesz, mint előbb!

Isten, deríts időt e jóslatunkra
S magad vezess a szebb jövő felé!
Napod világát hirdsd ma is útunkra,
A mint hintéd azt őseink elé.
Zászlókra frd fel, a szívekbe véd be
Az istenigét, égi szózatod,
A melylyel itt nekünk e szent gyűlésbe
Az élet útját jelzed, mutatod.

Föl azt a zászlót, hadd lengjen a légben,
A népmiveltés fényes zászlaja!
A harsónát föl! hadd zúgjon a szélben
A nemzet-egység bátor jelszava!
Ti béke-hősök, fogjatok ma fegyvert,
Egy célra törve híven, igazán,
Szent koronánkhöz fűzve minden embert
István király nevével a hazán!

Áldás az őz királyra őt Budában!
Ki erre esküdt Árpád örökén;
Kiben a trónon új István király van,
Első magyar, a ki a honnak él.
Áttörve a bús századok viszályán,
Fényét szívünknek ő is fölleli,
Üdv a dicsőnek, a ki koronáján
A nép szerelme gyöngyét viseli!

Király, vezérünk! te mai tanúja
Isten nevének népeid felett,
E név előtt hajtsd meg te is ma újra
A koronát, mit ő fejedre tett.
Borulj velünk le, szívéd forrjon egybe
Hű népedével e nagy ünnepen;
Ah mert dicső és szent elődeidbe,
Már a magyar ma téged ünnepel.

Nézd, jó királyunk, hova száll le lelkünk,
Imával áldva mind a sírokat,
A hol hazánknak védőjére lertünk,
Nézd gyúlni ott a hála-lángokat!
E sugarakból fény száll homlokodra,
Áldott közöttünk már ma is neved,
Hogy béke ilt veled az ősi trónra
S a nemzet tinnepét megszenteled.

Az ezredév száll, elszáll nem sokára,
S ha napja hunytán elközel az est,
Áldást a honra, üdvöt a királyra
Együtt a hű nép egy imában esd.
Ős Buda ormán te futó nap, állj meg,
Hallj meg az égbe röpöndő imát:
Böldög, szabad hazában, Isten áldd meg
Az ezredévben élő jó királyt!

Egy ezredév, mily szédítő magasság!
Ülj rajta büszkén vén sas, nemzetem!
Ezt a tetőt kivíta Magyarország,
Ezernyi vérszéllel küzdve szüntelen.
De a szabadság napja szállt előtte,
Az volt vezérlő fényes csillaga,
Vészen, viharban mindig szárnyra vette,
Uj serge élén a nagy Hadvérőt!

Dicső napunk, ragyogj, ragyogj egünkön,
S te arra nézz örökké, oh magyar!
Es ez a föld egy újabb ezredünkön
Hazánk marad, mely ápol s eltakar.
Itt leng ma is velünk a béke tornyán,
A honszabadság régi zászlaja,
Esküt reá: küzdünk alatta! s rongyán
Azzal halunk meg: éljen a haza!

Fejes István.

MAGYAR-HORVÁT TÁRSASÉLET 1848 ELŐTT.

— Egy magyar-barát emlékiratai. —

Sajátóság és érdekes emberrel ismertem meg bennünket egy Lipcsében újabban megjelent könyv, melyben dr. *Tkalac* írja le horvátországi ifjúkori emlékeit. A könyv szerzője ismeretlen, nem vett részt újabb közéletünkben, sem szűkebb hazája közművelődési törekvéseiben. *Tkalac* hosszú évek óta idegen állam polgára. Olaszországban él, hol a legutóbbi évekig, mint bevallja, szoros és bizalmas barátság fűzte *Kossuthhoz*. Ez a kiváló magyar államférfi volt az, kit *Tkalac* már ifjú rajongásában vezérszemmel méltóválasztott, s mikor a bécsi udvar által felszított illirizmus a horvát politikai ábrándozókat arra a lejtőre vitte, mely véres szakítást jelentett a századokon át jó és balsorsban egyenlő történeti közösségben: akkor emlékirónk elvesztve minden szellemi és politikai érintkezési pontot hazája törekvéseivel, meggyűlölvén a régi Ausztria kormányrendszerét, önkéntes számkivetésbe ment, hogy ne legyen tanúja az illír és magyar párt áldatlan szétválásának. Előbb azonban ismét csak *Kossuthhoz* fordult levélben, pártatlanul válaszolva előtte a helyzetet, s kérve őt, hogy tekintélyével lépjen föl a pártok egyeztetése érdekében. *Kossuth* válasza az volt s nem is lehetett más, hogy az ő közbelépése csak olajat öntene a tűzre s egyúttal Pestre hívta ifjú barátját tanulmányai folytatására. De intelmén nem használtak. *Tkalac*, ki még fiatal volt ahhoz, hogy irányt szabhasson hazája politikai mozgalmainak, meghasonolva önmagával, külföldre vándorolt s csak távoli szemlélője maradt a 48-iki nagy válásnak.

Ez a pár sor adja meg a lélektani kulesát annak az egyéniségnek, ki most egy nagyműveltségű lélek gazdag tapasztalataival vázolja ifjúsága egész korát, annak társadalmi és politikai keretét s szereplő férfait bő és változatos visszaemlékezéseiben. De még messzibbre tekint vissza családja történetében egész II. József császár koráig, iskolázatlan létere nagy vagyont szerzett öregapjára, Mihajlovics Istvánig. Mikor a török háború kitört, a bécsi kormány önkéntes hadi adók megajánlására szólította fel a lakosságot s a többek közt *Tkalac Mihajlovics István* is, mint dúsgazdag embert rá akarták bérni a háború költségeihez való hozzájárulásra. Hiába mondogatta a jó öreg, hogy neki a törökök semmit sem vétettek, s hogy a császár sem őt, sem az országgyűlést nem kérdezte meg, mielőtt háborút indított volna. Végre is kénytelen volt előbb 10, majd 20,000 forintot ajánlani, de ezt keveslették. Erre aztán kifakadt a derék ember, hogy ő semmit sem ad, vegye el tőle a kormány erőszakkal, a mit akar.

AZ OTTOMÁN BANK ÉPÜLETE KONSTANTINÁPOLYBAN.

Hát biz' ezt kétszer sem kellett mondania. Legfoglalták két hajórakomány gabnáját s 200 idegen ökrét, melyek csak zálogban voltak nála. Ebből aztán hosszadalmas pör származott a fiskus ellen. Erdődy Iván akkori horvát bán személyesen ment Károlyvárosba az öreg Mihajlovics Istvánhoz, hogy őt a pör visszavonására bírja, de nem boldogult. A pör tovább folyt II. Lipót, sőt Ferenc császár alatt is; utóljára Ferenc császár nemességét, sőt grófi rangot kínálta engedkedésül a makacs horvát kalmárnak *Tkalacs* magyarosított névvel. De a kevély ember valóságos felségserűt szavakkal utasította ezt is vissza. Forma szerinti nyakára kellett küldeni a nemesi diplomát, melyet késő évekkel utóbb is ekkép mutogatott gyermekeinek: «Itt van, fiaim, egy számarbőr, mely 150,000 forintotkba került».

De a nemesi diploma biztosította a *Tkalac* családnak a legelőkelőbb magyar főrangú nemzetségekkel való összeházasodást.

A Zágrábban lakó *Jellacsics* tábornok neje egy erdélyi születésű főrangú nő, Köröspataki *Kálnoky* Narcsizza grófnő. Ennek két unokaöccse volt: *Kálnoky Ádám* és *János*, kik közül előbbinek Sepső-Szent-György mellett voltak birtokai. Ez volt az, a kit *Jellacsics* nékemzett, hogy a gazdag *Tkalac Katiczát*, a Mihajlovics István lányát hozzá nőül adja. A házasság 1811-ben létre is jött, miután a menyasszony per útján kényszerítette bátyját 218,000 forintnyi örökrésze kiadására. De a dolognak testvérharag lett a vége s *Kálnokyné* húsz évig nem látta többé bátyját. Csak mikor már férje meghalt s magára hagyta három neveletlen gyermekkel, kik közül *Dénes* gróf a Thereziánumban tanult, később pedig útleírásaival szerzett magának irodalmi nevet, *Fanny* atyai nagyanyjánál, a legkisebb, *Julia* pedig a pozsonyi angol szűzknél nevedett, — csak ekkor szánta el magát az özvegy a bátyjával való kibékülésre, kinek támogatására szüksége volt abban a pörben, melyet gyermekei gyámhatósága ellen folytatott a férje által elköltött fele-hozománya visszatérítése tárgyában. Kapott is 130,000 forintjért két birtokot, melyek azonban évi 4000 forintnál nem jövedelmeztek többet.

Ilyen összeköttetések alkalmat adtak emlékirónknak az akkori legelőkelőbb horvát tár-

sadalmi körökben való szereplésre, s most e réven szerzett személyes tapasztalatait élesen jellemző vonásokban örökíti meg.

A horvát-magyar főnemesség azon időbeli életének valóságos példaképe gróf *Draskovich Jankó*, egyike azoknak a két hazájú embereknek, a kik ép úgy otthon voltak Párisban, mint a Dráva vagy a Száva partján. Draskovich Párisban vig életet folytatott s otthon azt be-

séggel akarta magát körülvenni. Hogy e célt elérje, horvát cselédei mellé francia nyelvment fogadott s a Juriczot George-ra, Jankiczot Jeanra, Periczet Pierre-re keresztelte át, szigorúan meghagyván nekik, hogy csak francziául beszéljenek.

Mikor aztán már eléggé kiképezve hitte cselédeit, Napoleon napján fényes diszebédet adott, melyre az akkor francia okkupáció alatt álló

horvátul értette, mely nyelven *oblizse* annyit jelent, mint lenyalni.

Lett aztán habóta, mikor a mulatságos félreértést megtudták. *Izdenczy* francia háztartása örök időkre neveltségessé volt téve, a minek legjobban örültek horvát honfitársai.

A látszatos műveltség és nyugati szellem mögött rejtőző naiv bárdolatlanság az akkori

ÖRMÉNY FALUSI BORBÉLY.

ÖRMÉNY PARASZTNŐ.

KURD FÉRFI.

ELŐKELŐ ÖRMÉNY NŐ NEMZETI VISELETBEN.

ÖRMÉNY ZENÉSZEK.

ÖRMÉNYEK A TÖRÖKBIRODALOMBÓL.

szélték róla, hogy a «Rue-Taitbout»-t, a hol lakott, Mária Terézia-féle tallérokkel köveztetette ki, a miben természetesen csak annyit volt igaz, hogy a grófnak sikerült nagy vagyonát a Szajna-menti Babelben nagyrészt elverni.

Épen ilyen horvát-francia, helyesebben magyar-francia ember volt a horvátosan «Zdeniczaj»-nak nevezett *Izdenczy* későbbi zágrábi főispán. Ez azonban minden francia hajlamai mellett is otthon gazdálkodott, csupán abban mutatta ki francziás izlését, hogy francia háztartást vitt s francia cseléd-

tartomány főbb francia tisztjeit és hivatalnokait is meghívta. A cselédséggel kitünően ment a dolog, egész addig, míg Zdeniczaj, vagyis *Izdenczy* észre nem vette, hogy egyik francia vendégnek elmulasztották a tányérát fölcserélni. Félhalkan, sügva figyelmeztette inasát a hibára, de Juricz, vagy Jankicz kiesve szerepéből, horvátul felelt vissza, mentegetődzvén, hogy ő föl akarta cserélni a tányért, de a vendég azt mondta neki, hogy: «da sigasam *oblizse*» — «majd maga fogja *kinyalni*». A szerencsétlen inas a francia vendég köszönő megjegyzését: «bien obligé» —

horvát társadalomban valóban sok félszégnek volt okozója. Ha a francia uralom rövid korszaka alatt a francia műveltség, a francia nyelv volt a jelszó: viszont a rá következő oszt-rák bekebelezés idejében mindenki a német nyelvvel törte magát, s német beszéddel, a német irodalomban való jártasságával tüntetett, ha még oly neveltség jelenetekre szolgált is ez alkalmul. Így előfordult, hogy egy igen magas körben forgoló dáma, mikor kedvenc olvasmányai felől kérdezték ezt a furcsa feleletet adta: «Az én kedvenc iróim: Krotzenburger,

Lafortun és Freschler. Azt akarta mondani, hogy *Kotzebue, Lafontaine és Fessler*.

Mindezen csillogó, de vékony máz alatt ott lappangott az ő horvát természet vadsága. Megtörtént, hogy emlékirónk atyja, az előkelő fiatalság néhány tagjával fogadott, hogy lóháton beugrat a legnagyobb kávéházba s a tekeasztalon fogja táncoltatni lovát. Meg is tette számokiváncsi jelenlétében. Természetesen az ered-

ilyen volt az élet a forradalom előtt oda át horvát testvéreinknél. Tkalac legalább nyíltan és őszintén elismeri ezt, valamint azt, hogy az állapotok jobbra fordulása a magyarság küzdelmeinek, a márcziusi idők embereinek köszönhető.

V. S.

egészen bántatlanul vonúlhat vissza: mindez a jelen században oly mesés valami, a mit történetíró fantáziájának tulajdoníthatna bárki, ha ezer meg ezer szemtanu és hivatalos iratok nem igazolnák.

Most már világos, hogy ezt a vakmerő csinyt az örmények forradalmi bizottsága nem rablási czélből, hanem tüntetésképp rendezte, részint azért, hogy az európai hatalmak érdeklődését még jobban fölkelte törekvései iránt, részint,

ÖRMÉNY HARCOS.

ELŐKELŐ ÖRMÉNY NŐ TRAPEZUNTÓL.

ÖRMÉNY GYÜMÖLCSÁRÚS.

ÖRMÉNY MARHAVÁSÁR.

ÖRMÉNYEK A TÖRÖKBIRODALOMBÓL.

ÖRMÉNY FÉRFI NEMZETI VISELETBEN.

mény az lett, hogy három billiard-asztalt tönkretett s kártérítésül 1500 forintot kellett a kávésnak fizetnie. De mi volt ez akkor, a mikor virtusnak tartották ezer forintos bankjegyeket használni pipagyújtónak. Ezt is megtették a horvát urak, csak úgy, mint a magyarok. Természetesen nem kell e miatt olyan nagyon elszörnyükdönni, mert hisz az ilyen stílik csak annyiba kerültek, a mennyit az állam-bankrott szomorú idejében a teljesen értékét veszített oszt-rák papírpénz érhet a mi pedig egyenlő volt a semmivel.

AZ OTTOMÁN BANK MEGOSTROMLÁSA.

Csodálatos világot vetnek a török állapotokra az aug. 26-án történt események, a mely napon az ottomán bankot megostromolták. Egy kis csapat ember, összesen alig 80-an Európa egyik fővárosában, melynek közel egy millió lakossága s több ezerre menő katonasága van, a város közepén fekvő igen nevezetes s egész Európa védnöksége alatt álló középületet elfoglalja, azt katonailag megszállva tartja, s midőn a rendőrség és katonaság kivonul ellene, órákig védelmezi magát és végül sem győzetik le, hanem valóságos alkut köt az ostromlókkal s

mivel reménylette, hogy ez a csiny valóságos forradalomnak lesz kezdete a török kormány ellen.

Az ottomán bank, Törökország legnagyobb pénzügyintézete, Galata városrészben van, a legelőkelőbb üzletek és a leglátogatottabb utcák között. 1892-ben épült s egészen modern jellegű épület, hatalmas nagy középteremmel. A mondtott napon csaknem feltűnés nélkül öt ember elfoglalta az épület kapuit s ezek által adott jelre egyszerre rohantak be az összeesküvők a belsejébe, fölfegyverkezve pisztolyokkal és handszárakkal. Csaknem egyetlen pillanat alatt foglalták el a nagy épület összes helyiségeit, úgy,

ÖRMÉNYEK VANBÓL.

hogyan csak az angol igazgató, Sir Edgar Vincent még egy néhány alsóbb rangú tisztviselő tudott megszökni, a többi pedig, még mielőtt ellenállást fejtett volna ki, fogolylyá lett. A jól szervezett összeesküvők nem bántottak senkit a bankban, de kijelentették a szintén fogságba esett Auboyneau Gaston igazgató előtt, hogy készek a náluk levő bombákkal fölrobbantani a palotát, ha a török kormány az ő hazafiasságuknak eleget nem tesz. Auboyneau természetesen a török kormányhoz utasította őket és erre valóságos üzenetváltás kezdődött meg a török kormányval és a külföldi nagykövettekkel.

Ez alatt magában a fővárosban kitört a forrongás, nem ugyan az örmények lázadása a kormány ellen, mint az összeesküvők remélték, hanem a török népességé az örmények ellen. A mohamedán köznépp az örmények vakmerőségén elkeseredve, reárontott az örmény lakosságra, kirabolta üzletüket s több száz örményt meggyilkoltak. Magukat a bankban levőket nem merték bántani, féltve a bank épületében levő milliókat. Az összeesküvők így teljes 12 óra hosszúság maradtak a bank épületében sértetlenül s másnap aug. 27-én reggel katonai fedezet alatt vitték el őket a „Gironale” nevű francia hajóra, melyen egészen bántatlanul mehettek külföldre. Összesen csak három halottat és hat sebesültet hagytak hátra; emezek orosz kórházban maradtak.

A csodálatos forradalomnak körülbelül kétezer áldozata lett, mivel a mohamedán lakosság még két napig üldözte és gyilkolta Konstantinápolyban az ott lakó örményeket.

AZ ÖRMÉNY NÉP.

Századokon át tartott rabság után az örményekben is föléledt a szabadság érzete, s miként a török birodalomnak egykori balkán-félszigeti keresztény alattvalói, ők is önálló országot akarnak alapítani. Biztak az oroszban és angolban. A múlt év folyamán megkezdett szabadságharcuk ugyan egyelőre teljes leveretéssel végződött, de forrongásuk még folyást tart. Kitűnt, hogy az önállóságért folyó mozgalmat főképp a nyugati Európában élő örmények tervezik; de kétségtelen, hogy a törökök nyomorult közigazgatási rendszere és a közöttük élő vad erőlködés kurdok vérengzése növelte nagyrá az elkeseredést.

Örmények jelenleg Kis-Ázsiának csaknem minden részében találhatók nagy számmal, a nép zöme azonban most is eredeti hazájában él, a Fekete-tengertől és a Kaukázustól délre, a Tigris és Eufrates folyók forrásvidékén terülő Armeniában vagy Örményországban. Hagyományaik szerint ott laknak ők ősidőktől fogva; hazájok alapítójának Jafet unokáját, Haikot tartják, s történetük meglehetősen hitelesen visszanyúl az ó-korba, bár a nemzet virágzó kora a mi időszámításunk első évezredévé esik. Míg a még ma is élő Bagratidák uralkodtak, a

nemzet szép műveltségre emelkedett, úgy, hogy egyes íróik, különösen *Chorenei* Mózes történetírő (370—490), a világirodalomban is számot tevő hírnevűek.

1247 óta, midőn a mongolok Erzerumot elpusztították, folyvást hanyatlott az örmény nép s nemesak alattvalójává, hanem valóságos rabszolgájává lett a töröknek. Mindazáltal eddig még csak kísérletet sem tett régi függetlensége visszaszerzésére; meghunyászkodó, alázatos modoruk csaknem példabeszéd-szerűvé lett. Kétségtelen, hogy nagy okuk volt erre rendkívüli szegénységük, melyet a törökök zsarolásán kívül a kurdok rablásai még nyomasztóbbá tettek. Szerencsésül a hazájukból tömegesen kivándorolt, s részben felekezeti gyűlöletből kiűzött örmények (mert az orthodox hitű örmény gyűlölte a katolikust) külföldön is megtartották a faj összetartozásának érzetét, elismerték az eszmiaidzini patriarchia főhatóságát s így nemzeti önértékét nem veszett el egészen. Különösen veszedelmes a török kormányra nézve a konstantinápolyi örmények nagy részének lázongó hajlama. Mintegy 50 ezer örmény él e nagy városban, részeit mint hordár és házaló, de részeit mint vagyonos kereskedő és tanuló. Különösen a tanulók a forradalmi elem képviselői s vezetőiük az ugyanitt lakó örmény patriarcha, kit közelebb a török kormány erővel mozdított el állásától s helyébe egy török-barát helyettest vezetett ki, de ennek az örmények előtt csekély tekintélye van; még azzal sem sokat hatott hivatára, hogy a lázongók ellen már az egyházi átkot is kihirdette.

Az örmény faj általában közép termetű, kissé testes; szemek nagyok és feketék; homlokuk alacsony, orruk hajlott és előre álló, arcuk tőjóssádad hosszúak. Arcszínük barna, de nem nagyon fekete; a nők között sok a szép fehér bőrű. Életmódjukra s öltözetükre nagy hatása van a keleti izlésnek. Rendesen fekete turbánt, vagy magas báránnyal kucsmát, sötét színű kaftánt viselnek övvel szorítva a derekukhoz. Lakóhelyeik váltakozók; a hegyi vidékeken tartózkodók valószínűleg nyomorult kunyhókban, vagy éppen földbe vájt putrikban laknak. Mint a keletiek általában, szeretik a fegyverek hordását és az ékszerket. A nők cifrára öltözködnék. Leggyakoribb náluk a ríkió piros ruha, értékes himzvésekkel s nem ritkán uszályokkal, melyeket néha fölhatva, önként kötnek derekukra. Fejükön a nők aranyhímzett sapkát hordanak s ezt hátul földig leérő fátýallal borítják be.

Társadalmi tekintetben azonban nincs az örmény nőknek keleti helyzetük. Ellenkezőleg egészen feltűnő Kisázsiaiban, a mohamedán világ közepén az ő szabad életük. Nemesak földeten arcezzal járnak s dolgoznak, hanem a leányok férjeiket is egészen szabadon választják és őket soha sem bocsátják áruba. Általában elmondható az is, hogy az örmény nők — néhány előkelőbb család tagjainak kivételével — igen háziasak és munkások. Az örmény iparnak igen tetemes

része, a messze földön híres himzvések és szövészek az ő kezeikből kerülnek ki.

Igazi iparüzéssel azonban az örmény nem igen foglalkozik. Nevezetes, hogy még a mindennapi életben használt házi s gazdasági eszközöket is jóformán a szomszéd perzsáktól veszik, avagy más messze földről szerzik be. Két legkiválóbb foglalkozásuk a pásztorkodás és a kereskedés. A pásztorkodás a fensíkok gazdag legelőin tartózkodik; a hegyek közt nem oly alkalmas a pásztorkodás s ezenkívül a kurd rablók miatt veszedelmes is. A kereskedés természetesen a városokra szorítkozik; különösen Erzerum és Trapezunt híres helyek; bár örmény kereskedők a Kelet minden kikötőjében vannak; Szmirnában, Konstantinápolyban és Szalonikiban is igen nagy szerepet visznek. Az örmény kereskedő igen szívós és kitartó, de a becsületesség nem mindig tartozik az erényei közé, a mint hogy keleten a kereskedőknek igen sok, másutt alig előforduló veszélyekkel kell megküzdniük. A nép foglalkozás módjának ez a sajátosságok okozza, hogy az örmény városok és falvak lakossága nagyon különbözik egymástól; csaknem külön népfajnak lehetne mondani mindkettőt. Ezenkívül egészen külön osztályt alkotnak a papok, barátok és apácák sajátos öltözetükkel és szokásaikkal, melyek azonban éppen nem európaiasak; mert bár az örmények nagy része tud írni és olvasni, de magasabb műveltséggel éppen nem bír s egyházi irodalmuk sincs otthon; e tekintetben mindent külföldről kapnak. Az orosz fenhatóság alatt élő papok aránylag műveltebbek, mint a török alattvalók.

Igen nagy csapása az örményeknek a kurd nép, mely közöttük él. A kurdok legtöbbször mohamedánok; mind vad természetű, s egész sereg van közöttük, mely csupán rablásból él. Még a városi kurdok is teljesen fölfegyverkezve járnak s ha egy-egy megjelenni közülük Konstantinápolyban, vagy más nagyobb városban, úgy tekintenek reája, mint valami félszavó emberre. Van azonban békés baromtenyésztő és földmívelő kurd is, bár csak kivételesen.

AZ EZREDÉVI KIÁLLÍTÁSBÓL.

XI.

A hadsereg kiállítása.

Óriási ágyulövegek, ágyúcsövek. Régi és új puskák. Czéllövészt. Katonai kerékpározás. A vasúti és távíró ezred kiállítása. Tábori kórházak. A lovasság kiállítása. Vívó- és tornaeszközök.

A hadsereg kiállítási csarnokának központján 18 méter hosszú és 12 méter széles hadi jelvényekkel, zászlókkal és fegyverekkel díszített teremben a királynak *Strobl* Alajos által karraírt márványból faragott mellszobra mellett ugyancsak a király olajfestményű életnagyságú arcképét látjuk, melyet *Kobierski* Károly festőművész Budapesten fejezett be. A terem jobboldali falán függő s a hadsereg főorgánvornembéli csapatjainak egyenruházatát és felszerelését ábrázoló 35 darab aquarell képét *Brück* Oszkár 6-ik öltözetrebeli főhadnagy festette. Nem kevésbé érdekes azon 30 aquarell kép, mely a csapatokat szolgálati működéseikben ábrázolja. Egy kémszemlélő lovas őrszárat, valamint megkötött léghajóban ülő tisztet, kiknek egyike az ellenfél állásáról távbeszélő jelentést tesz, továbbá egy tábori ezred-iroda működése, végre pedig a bécsújehlyi katonai akadémia épületének homlokzata s a történelmi nevezetességű úgynevezett Rákóczy-torony. Érdekessé *Adjukévitz* Zsigmond festménye, mely az uralkodót tábornokaival a Galicziában 1893-ban tartott nagy hadgyakorlatokon ábrázolja. Vannak továbbá nagy becsű rajzok, tervek és könyvek, melyek Kray tábornagy és Nádasdy Ferenc Lipót tábornag és horvátországi bán szép kivitelű mellszobraival, valamint még sok történelmi nevezetességű fegyver, zászló s lovassági lobogóval egy egész természetgöttenek.

A nagybecsű kiállítás egybegyűjtését és osztályozását *Zsoldos* Ferenc altábornagy intézte, kinek e nehéz munkában *Obermüller* Károly ezredes segítkezett, míg a csarnok építését és berendezését *Décsey* Sándor hazánkfa intézte. Az osztrák-magyar hadsereg három fegyvernemének, a főszereléshez és a hadviseléshez szükséges egyéb segédeszközök körül tíz év óta tör-

tént óriási haladást egész terjedelmében és együttesen láthatjuk a mostani kiállításon, még pedig nem statisztikai adatokban vagy ismertetéseken, hanem több mint tizezer tárgyban, melyek Krieghammer közös hadügyminiszter, báró Fejérváry honvédelmi miniszter és Sterneck tengernagy intézkedései folytán gondosan gyűjtettek egybe.

A tüzérség osztályában figyelmünket hét, 18 centiméteres hátultöltő aczéllövegű ágyú vonja magára. A két óriási ágyú lövegei néhány óra alatt még a legerősebb építésű kazamatát is romba dönthetnék a nélkül, hogy az ostromolt vár tüzérsége akár magát az ágyút, akár ennek legénységét veszélyeztethetné, mivel a hatalmas, de a mellett nagyon könnyen kezelhető ágyút átlóhatatlan vaslemezek védik. Lövegűl 18 centiméteres gránátok, ekrazit gránátok, vagy pedig shrapnel (robbanó gránátok) szolgálnak. A selyemhüvelyes töltényekbe nyolcszögű, hét milliméteres puskaport tesznek, melynek mintája ugyanígy látható. A Bécs-Ujhely melletti tüzérségi gyakorló téren eszközölt kísérleteken az ekrazit gránátok hatása még a legvéresebb várakozáson is túl tett, miért is azon vannak, hogy ezen iszonyú fegyvert a tábori tüzérség lövegeinél is alkalmazhassák, a mi eddigelő még egy európai hadsereg tüzérségének sem sikerült. Nagy érdeklődést keltenek a lovak vagy öszvérek hátán elhelyezett hegyi ütegek a hozzájuk való löszkereséssel, mi által a tüzérségnek hegyes vidéken való alkalmazhatósága, e nehéz kérdés, tényleg megoldott, a mennyiben az itt bemutatott rendszer nyomán a löszér szállításhoz külön fogat nem szükséges. Nem kevésbé érdekesek a tábori ütegek különféle nemeihez szükséges ágyúcsövek, ágyútalpak, valamint az ostrom-ütegek telepeinek részletes mintái, végül pedig azon eszközök bemutatása, melyeket a műszaki tüzérség az ágyúk, ágyútalpak és a puskaport különféle nemeinek gyártásánál jelenleg használ.

A gyalogsági fegyverek különféle nemei az 1440-ben használt kanoczos puskától kezdve, melyből még a legügyesebb katona is alig tehetett óránként nyolcs lövést, az 1895-iki legújabb szerkezetű kis kaliberű Mannlicher-féle ismétlődő puskáig 29 példányban láthatók. Ha most ezen érdekes gyűjtemény majdnem legújabb szerkezetű lövegvereit szemügyre vesszük, okvetlenül arra gondolunk, hogy a tökély határai még sincsenek elérve. Mily lényeges például a különbség egy 1890-ben és 1895-ben készült 8 milliméteres ismétlődő puskák szerkezetét közt, s habár ez utóbbi úgy szólván minden kívánságot kielégít, majdnem bizonyos, hogy tán még e század vége előtt még újabb s rendkívüli újítások lépnek meg az embert. A többek közt két 8 milliméteres ismétlődő puskákat látunk, melyek két évig a Duna fenekén heverték, honnan aztán egyenesen, minden előzetes tisztogatás vagy javítás nélkül a lőtérre kerültek.

Ott egymásután húsz lövést tettek velük egy 400 lépésnyire felállított emberalakú céltáblára. A nevezetes puskák fölött függő fényképen a húsz lövés hatása látható, melynek erejét a két évig tartott fűrdő meg nem apasztotta. Ugyanott látunk egy 1888-ban készült ismétlődő puskát, melyet soha sem fészítottak, mióta a fegyvergyárból kikerült, habár a műszaki katonai bizottság belőle tizezer lövést tettetett. A szintén fényképezett céltáblán látható utolsó lövések arról tesznek tanúságot, hogy Mannlicher találománya e részben a tökély netovábbját csakugyan elérte. Kinek nem jutna eszébe ilyenkor a még ez előtt alig harmincz évvel használatban volt gyalogsági gyutaacos puská, melyet már az ötvenedik lövés után alig lehetett el-sűntni, vagy pedig a vasvesszővel töltendő musketák, melyekbe a granátosóvak gyakran a huszadik töltényt már alig voltak képesek lenyomni.

Mint hogy a hadsereg gyalogsága jelenleg csakugyan ily kitűnő puskákkal van ellátva, azon kell lenni, hogy a legénység ezekkel kellőleg banni, vagyis jól célozni és gyorsan löni tudjon. E célra a laktanya helyiségeiben — különösen tél idején használható — szobai puskák szolgálnak.

A kiállított szobai puskák, embernagyságú gyalog és lovas alakokat ábrázoló álló és mozgó céltáblák, melyekre egyes katonák, szakaszok és századok sor- vagy gyorstűzet adhatnak, rendkívül érdekes csoportot alkotnak. A szintén

kiállított táblázatos adatok szerint a hadsereg gyalogsága évenként gyakorlati cézélokra 12—14 millió éles töltényt fogyaszt el, mely ropant tömeg azonban a katonák kiképzetésére elégtelennek bizonyult, miért is jövőre sokkal több töltényre lesz szükség. A puskák észszerű használata továbbá azt is megkívánja, hogy a terep hiányait pótoljuk, minek folytán a csapatok keretébe tartozó utász-osztályok a multhatlanul szükséges földmunkákat végezik. Az e célra szolgáló különféle eszközök közt első helyen a kicsinynek és törekenynek látszó gyalogsági ásó áll, mely a kellőleg iskolázott gyalog katonák kezében hatalmas eszközzé válik. A nagyobb erő által meglepett gyalogság néhány percz alatt felhányt vadászárkaiból öldöklő gyorstűzével még a legvakmerőbb ellenfelet is megállíthatja. Mindazon földmunkák, melyeket a gyalogság mai napig védelmi, vagy támadó harcban a csatatéren létesíthet, számos fényképekben vannak bemutatva. Ugyanazon teremben látjuk a katonai kerékpározáshoz szükséges különféle szerkezeteket, miből azt kell következtetni, hogy a kerékpárnak a hadviselés dolgaiban nagyon is fontos szerep jutott. A kiállított kerékpárok rögös, sziklás és sűnpedős terepen használhatók, azonban kívül pedig sokkal ocsóbbak, mint a sport céljaira szolgáló angol, vagy francia készítmények. A vasúti és távíró-ezred kiállítása egy 10 méter széles és 25 méter hosszú csarnokot foglal el; azonkívül a csarnokon kívül épült tábori vasút 6 méter széles és 36 méter hosszú. Vannak tábori váltók, indóházak, hidak és átvezetők sikerült mintái, valamint a tábori távíró, anyagszer és állomás szekere, mely utóbbi néhány percz alatt egy teljesen berendezett távíró-állomásra változtatható. Ép oly érdekesek a mozgó tábori és csomag-postakocsik a kezelő személyzet bábuival, valamint a postagalamb és a tábori jelző szolgálat különféle részeinek sikerült mintái. A katonai léghajózási osztály lekötött és szabadon mozgó léggömböket és ezek különféle alkatrészeit állította ki, azonkívül a városligeti tó partja mellett időnkint egy lekötött léghajót bocsát fel.

A hadseregonat, utász, élelmezési, egészségügyi és katonai földrajzi intézetek külön-külön mint kiállítottak, mi az illető szakmákban újabb találmány, vagy kiváló javítás számba vehető. Különös figyelmet érdemelnek a tábori köztűz helyek és rögtönzött tábori kórházak berendezése, melyhez hasonló egy európai hadsereg sem bír felmutatni. A köztűz helyeknél figyelembe vettek a jövő háborúban az új ismétlődő puskák okozta tömeges lövések, melyek minél gyorsabb segélyt kívánnak.

A lovasság felszerelési tárgyai és fegyverei 10 méter széles és 18 méter hosszú csarnokban vannak kiállítva. A lovas katona harcoképessége jó részben többnyire paripájának célszerű és lehető könnyű mállásától függően, az e tekintetben jelenleg fennálló rendszer a tökély netovábbjának mondható. Ugyanazt mondhatjuk a katonai állatgyógyintézet itt látható kiállításáról, valamint a lovassági utász-osztály azon célszerű eszközeiről, melyek a vasúti és távíró hidak szétrombolására szolgálnak. Megjegyzendő, hogy ezenül a vasúti fel- és alépítmények megrongolásához eddig használt dynamit vagy ehhez hasonló robbanó szerek helyett a kiállításon látható sokkal egyszerűbb és nem oly veszélyes szerek és eszközök alkalmazhatók.

A bécsújehlyi torna- és vívó-tanító tanfolyam kiállítása egy külön csarnokot foglal el, melyben az e szakba vágó sokféle fegyverek, öltözékek és minták láthatók.

YBL MIKLÓS SZOBRA MATYER EDÉTYŐL.

YBL SZOBRA.

A főváros monumentális építkezései közt számos díszes alkotás hirdeti *Ybl* Miklós nevét, s maradó emléke lesz az ő építési alkotás erejének. Egyik legnagyobb művét, a budai királyi új palota fölépítését, melyhez a tervek szintén ő készítette, már nem érthet meg a generális építész, mert 1891-ben elhunyt. De itt emelkedik: a lipótvárosi bazilika, melyet elrontott formájában biztat rá s az ő átalakításában nemes izlést és hatalmas stílt hirdet, az operaszínház, a ferencvárosi templom, a vámpalota, a királyi lak kert-i építményei, a Margitsziget gyönyörű épületei. Az ő első művei közül való a szépségében híres főúti templom, ezenkívül több magán palota. Pályatársainak tiszteleté és szereteté, mely körülvette életében, halála után a saját maga alkotta emlékek közé ére emléket is állított a kitűnő építésznek. A magyar mernök-és építész-egylet rövid idő alatt 24,000 frot gyűjtött össze, hogy mesterének szobrát állíttson. Most már ott áll a szobor a budai Dunaparton, a királyi kert nagy kapuzata előtt, mely szintén *Ybl* műve.

Szeptember 8-ikán reggel leplezték le a szobrát. A királyi képviseletében *József* főherceg jelent meg, kinek szép, piros sátozt emeltek. A szobrót még a vászon lepel takarta. Az egybegyűlt közönség a főváros legelőkelőbb köreiből került ki, s az egész ünnepély mély kifejezése volt a művészetek iránti tisztelőnek. Jelentőseggel bír az is, hogy ma már ily díszes emléket egyesület bír állítani saját erejéből, rövid idő alatt. A jeles ember szülővárosa, Székes-Fejérvár is elküldte képviselőit. Ott voltak Bánffy báró miniszterelnök, *Wallacis* Gyula és Fejérváry báró miniszterek, *Gromon* Dezső államtitkár, *Lobkovitz* herceg főhadparancsnok, *Szalay* Imre muzeumigazgató, *Gerlóczy* Károly alpolgár-

mester, Szily Kálmán az akadémia főtáncmestere, Szmrecsányi Miklós, Podmaniczky Frigyes báró, Steindl Imre tanár, Steinhausz László építész, Zala György szobrász, a mérnök- és építész-egylet tagjai, a közélet számos előkelősége. Jelen volt az elhunyt mester fia, Ybl Felix miniszteri titkár és unokaöccse, Ybl Lajos lovag, budai várkapitány.

József főherceg pontban 9 órakor érkezett s a sátor alatt foglalt helyet. A budai dalárda éneke nyitotta meg az ünnepélyt. Az ünnepi beszédet Hollán Ernő altábornagynak kellett volna tartania, mint a szoborbizottság elnökének, de előtte való nap beteg lett, s most a mérnök- és építész-egylet elnöke, Hieronymi Károly lépett elő.

Hieronymi sorolta föl Ybl érdemeit. Első volt ő nemcsak idő szerint, de első volt pályatársai között, kik őt szerénysége dacára önként mesterüknek tisztelték. Önként választott vezérként követtek. Első volt ő a munkában is, melyet ritka mértékben bíró volt. A későbbi utókorban, a midőn most sok fontosnak látszó eseménynek még emléke is letűnt, az ő művészi alkotásai fogják a mai kor egyik jellemvonását szolgáltatni. És annak a szerény munkának, a ki sem hadvezér, sem államférfi nem volt, a ki nem gyakorolt kortársának sorsára döntő befolyást, annak fogja a mai nemzedék azt a dicsőséget köszönni, melyet a művészet szeretete és istápolása mindenha szerzett. Hévvél emelte ki jellemző nemes tulajdonságát.

A szobor talapzatára a székes-főváros közönsége, báró Nopcsa (az opera építőjének) az országos képművészeti társulat és az építési és műszaki rajzoló országos egyesülete helyeztek élővirágokból gyönyörű koszorút.

Mayer Ede, a szobor készítője, bécsi születésű, de magyar honos. Már Huszár Adolf műtermében dolgozott s részt vett Deák szobrának befejezésében. Bécsben Zumbusch egyik legkedveltebb tanítványa volt. Ybl szobra igen jól sikerült munkája. Állva tünteti föl a mestert, ki jobbában körzöt tart, balkezét pedig egy kis állványon levő építészeti rajzon nyugtatja. Az alak nyugodt, könnyedén áll, az arc kifejező. Az egész műformaérzéről tanuskodik. Talapzata is aranyos s terhét biztosan viseli. Czfiragság nincs rajta, csak az egyszerű felirat: *Ybl Miklós 1814—1891*, a lépcsőzetten pedig szépen mintázott babérokoszorú, az építőművészet jelvényeivel.

FORRADALOM AZ ÜDV HADSEREGÉBEN.

Több ízben megemlékeztünk arról a sajátos vallásos-társadalmi mozgalomról, melyet Booth «tábornok» pár évtizeddel ezelőtt Angliá-

tiltakoztak az eddigi egyszerű barna ruha ellen, s ezért tengerkék színű ruhát fognak kapni.

Az új testületnek két feje lesz: Booth Ballington és neje. A régi hadsereghez azonban sokan hívek maradtak, s ezek számára Booth tábornok hűtlen fia helyett harmadik fiát, *Herbertet*, nevezte ki főparancsnoknak, ki eddig az angol hadseregben foglalt el tekintélyes állást. Az amerikai papok s egyházi emberek örvendének a családi viszálykodásnak, mivel az üdv hadserege hatalmától már eddig is félték, mert azt hitték, hogy az öreg tábornoknak nagy hajlandósága van a pápai szerepre.

EGYVELEG.

* Új szép világító gázt készítenek mostanában azokból a zsiradékokból, melyek a gyanju és czerma mosásokkor a kazánokban meggyúlnak. Egy 20,000 órsóval dolgozó gyanpuszó gyárban képződő zsiradékból évente 35—40 ezer köbméter tiszta gázt lehet előállítani.

* A vasuti rablók elriasztására az amerikai vasutak újabbán a kazángőzt használják. A gőzgéptől ugyanis oldal felé viláslókkal ellátott hatalmas csövek vezetnek, melyekből szükség esetén oly erővel bocsátják ki a forró gőzt, hogy az egész vasut

A DEÁK-HUSZÁROK.

KÉTSZÁZÉVES HUSZÁREZRED.

Közlő: ifj. Csathó Aurél.

A magyarság dicsőségének egyik tevékeny részese és harczosa a huszár. A huszárban testül meg legjobban a magyarnak vitésze, bátorsága, gavallérsága, lótermettsége. A huszáruhával együtt a huszáros karakter is meg-honosult minden nemzetek hadseregeiben. Ma már mindenütt van huszár, még Kínában is és mindenütt a huszárság a mintalovasság, a csapatok színe-java.

Ezt a dicsőséget, ezt a hirt és nevet a magyar huszár bizony nemcsak a czifra atillájával, piros, zsinóros nadrágjával és forgó csakójával szerezte meg; vérről vannak ezek az ékes egyenruha-részek fölszentelve, évszázadokon keresztül vérrózsák virítottak a huszármantékán. A hová a huszár eljutott száguldó paripáján, villogó kardjával és vakmerő bátortól forró szívével: mindenütt példaképe volt a legdélcegebb, de egyszersmind a legvitézebb lovas katonának. Az ellenség is elismerte ezt.

A magyar harci vitéségnek legkiválóbb bajnokai voltak a huszárok, a kik Európaszerte hirdették és be is bizonyították, hogy nincsen párja a magyar huszárnak. Volt idő, mikor elrobogtak egészen Berlinig s mikor ott megjelentek, a jó berliniek azt hitték, hogy érkezett a világ vége. Pedig ők csak a harczmezőn ret-

tenetesek; békés polgárok iránt csak lovagias a magyar huszár.

Azóta Berlinben is vannak huszárok, másutt is, mindenütt, élő bizonyosságára és dicsőségére a magyar hősi szellemnek és a magyar hadtörténelemnek.

Kevéssel ezelőtt Karinthia fővárosában, Klagenfurtban egy huszárezred ünnepelte kétszázévesztendő fennállásának jubileumát. Ennek a huszárezrednek nem kis része volt abban, hogy a huszár neve világhírűvé lett. Az ezred jelenlegi tisztikara méltóan meg is ünnepelte azt az időt, a mikor az ezred a fölállításának kétszázadik évfordulójára jutott.

Annak idején a magyar lapok bőven megírták a jubileumi ünnepélyek lefolyását; a «Vasárnapi Ujság» folyó évi 30-ik számában ismertette az ünnepelő ezred történetét; most néhány alkalmi kép közlésével járul a 8-ik számú Pálffy-huszárezred ünnepi krónikájához. A több napig tartott jubileumi ünnepélyeken részt vettek az ezreden kívül, a melyet a környékből ez alkalomra mindenünnen összevon-

tak, a karinthiai előkelőségek teljes számmal, igen sokan Bécsből s a többi örökös tartományokból és mintegy száz meghívott vendég, nagyobbára olyanok, a kik az ezrednél szolgáltak. A jubileumi ünnepélyek hivatalos programja a következőkből állott. Az első napon tábortábori mise volt, mely után *Alexander* ezredes a teljes díszben kivonult ezredhez lóhá-

A HUSZÁR HALÁLA.

PÁLFFY-HUSZÁROK.

ról magyar beszédet intézett. Azután *Rheinländer* tábornagynak szemlét tartott az ezred fölött. Este 200 terítékű lakoma volt. Másnap löverseny, bál, később a legénység mulatsága következett.

Az ünnepélyek egész lefolyásának megvolt a magyar színezete; a cs. és királyi huszárezred tisztikara nem feledkezett meg az ezred hagyományairól. Ugy a löversenyi tribünön, mint a szabadban felállított tábortábori kápolna fölött a fekete-sárga zászlók közt a közepén ott lengett a nemzetiszínű lobogó. A katonazenekar az elvonulás alatt magyar dalokat játszott s az ezredesnek a diszlakomán mondott pohárköszöntője után a katonazenekar a *Szózatol* játszotta. A királyhoz küldött üdvözlő táviratra érkezett válaszban ő Felsége meleg szavakban emlékezett meg az ezred dicsőséges multjáról s bizalmat fejezte ki a jövője iránt is.

Szóval az ünnepélyek, bár távol Magyarországtól, nemcsak fényesen sikerültek, hanem méltóak voltak a magyar huszárezredhez, a mely kétszázévesztendő fennállása alatt mindig híven szolgálta a trónt és a hazát.

A Pálffy-huszárezred jubileuma alkalmából egy művészi rajzokkal illusztrált emlékbünet adtak ki, a melyben fel vannak sorolva az ezredtulajdonosok, az ezredparancsnokok s mindazok, a kik az ezredből Mária Terézia rendelt vagy magasabb kitüntetések kaptak. Fel van sorolva továbbá az ezred történetének minden kiválóbb mozzanata, az összes csaták, az elesett tiszték és a legénység száma. Az emlékbünetben Ottenfels bécsi festőművész készített rajzokat, melyekből mi is közlünk néhányat.

Az a csoportkép, mely jelen számunkban látható, a Pálffy huszárezred jelenlegi tisztikarát ábrázolja, a közepén gróf Pálffy András tábornaggyal, a magyar királyi testőrség főkapitányával, ezredének ezredesi egyenruhájában s a vendégek közül néhányat azok közül, a kik valaha az ezred kötelékében voltak. Így az ezredben szolgáltak a csoportképen levő *Hege-dus* és *Hübner* altábornagyk, Szakonyi tábornok, *Autos*, a 16-ik és *Szilvinyi* a 4-ik számú huszárezred jelenlegi parancsnokai és *Karger* őrnagy, a ki jelenleg a 3-as huszároknál szolgál.

Képeink közül az egyik a Deák-huszárokat ábrázolja roham közben. Így nézett ki a jelenlegi Pálffy-huszárezred kétszáz év előtt, a mikor az ezred első parancsnoka *Deák*, a regimenter felállította. A Deák-huszárok nagyobára a törökök ellen harcoltak. Mindjárt az ezred felállítását után keresztül ment az ezred a vérkeresztségen s később ott volt Zentánál is Savoyai Eugen herceg oldala mellett; most győzelmet a másik után víva meg a törökön. Ettől kezdve az ezred szakadatlan harcban állott s a legutóbbi boszniai okkupációig minden nagyobb háboruban részt vett.

«A huszár halála» című képbe be van írva az ezred régi jelmondata, a mely az ezred standárdjára is rá volt hímve: «*Ranghat a föld s dülhet, de magyar húszer nem ingad!*» Ezel a zászlóval szállt az ezred mindig harcba, ezt a jelmondatot hordozta az öreg *Skulltész* zászló-tartó még kilenczven esztendősen korában is a csatákban. A legújabb időkben elvették a lovas-ezredektől a zászlókat, a jelmondat azonban

Ottenfels rajza a díszbületből.

PÁLFFY-HUSZÁROK.

Beer klagenfurti fényképe után.

Köszönetet mondván mindazoknak, kik a szobor fölállítását lehetővé tette, kérték a főherceget, méltóztatni megengedni a szobor leleplezését.

Ekkor József főherceg így szólt: «Ó császári és apostoli királyi felsége megbízásából örömmel adom meg az engedélyt az emlékmű leleplezésére.»

A szobrot takaró lepel most hirtelen lehullt, s a napfényben ragyogó szobor láttára a közönség riadó éljenzésben tört ki. Hieronymi köszöntötte a szobrot, hogy legyen az nemcsak Ybl dicsősége, hanem a fiatal művészeknek is az, a mi Ybl életének példája volt nekik, lelkesítse a fiatal művészeket.

Ney Béla a szoborbizottság nevében a szobor történetét mondta el. 1891 május havában alakult meg a bizottság, 1894 elején már pályázatot hirdetett a szoborra. Nyolcz pályamű közül Mayer Ede vázlatát fogadták el.

«Íme készen az emlékmű, — így fejezte be szavait Ney. — Az ő emléke élni fog szívünkben és élni fog műveiben, mert a «kövek beszélnek»; de ez az emlékmű, a melyet nevének állítottunk, nekünk is megszerzi az utánunk következő nemzedékek becsülését, jelzője lesz a magyar székesfőváros mai kulturfejlődésének s korunk építőművészeti fölvirágzásának állandó tanúsága marad. Gerlóczy alpolgármester a főváros nevében átvette a szobrot s ígéretet tett, hogy őrizni, gondozni fogja a főváros.

A zajos tetszettel fogadott beszéd után Hieronymi Károly bemutatta József főhercegnak az Ybl-család tagjait, Mayer Ede szobrászt, s a szobor-építő bizottság tagjait és az emlékmű megalkotóit.

E közben a budai dalárda rázendítette a Himnusz, mely után József főherceg az egybegyűlt lelkes éljenzése közben távozott.

ban szervezett az «üdv hadserege» elnevezés alatt. Ő maga a «keresztény missió főfelügyelőjének» nevezte magát. Hívei a főfelügyelő szót (General superintendent) rövidítve «General»-nak mondták maguk között. Ebből csakhamar «Booth tábornok» elnevezés lett, minek folytán azután főügynökeit és segítőt «kapitányok»-nak nevezik s az egész társaság katonai szervezetet nyert.

Mindaddig a hadsereg a Booth tábornok korlátlan parancsnoksága alatt állott. Ő maga volt a fővezér, legidősebb fia, Booth Branwell volt a törzskar főnöke, neje, egy orvos leánya, a hadsereg biztosa s igazgatója a bukott nök megmentésére létesített intézetnek, mely a maga nemében legnagyobb a világon. Második fia Booth Ballington volt az amerikai Egyesült-Államokban szervezett csapatok feje s négy leánya is előkelő állást foglalt el.

Újabbán azonban a második fia, Ballington, nyíltan fellépett atyja ellen s különösen Depew Chauncey «vasútkirály» millióira támaszkodva, új szervezetet adott az üdv hadserege amerikai részének, mely ezentúl inkább társadalmi, mint vallásos jellegű lesz s határozottan nemzeti színezetű. Ezért új ezimetre is kapnak s új zászlót, melynek fehér lobogóján kék csillag lesz, körülvevő 45 apró csillagtól, az Unio államainak megfelelően. Újak lesznek a jelvények és az egyenruha is. Jellemző, hogy a nők hatalmasan

megközelíthetetlen gözbe borul. Nem lehetetlen, hogy ezt a módot megkíséreljék majd a pénztárak és értékes raktárak védelmére is.

* Az athenai Parthenon Penrose híres építész szakértő véleménye szerint csekély javításokkal még fennmaradhat. A ledőlő oszlopokat azonban nem lehet többé fölállítani, mivel nem lehetne őket úgy megújítani, hogy a különbséget rögtön észre ne vegyék.

* A conservéket eddig pléhdobozba szokták rakni; minthogy azonban tapasztalat szerint ebből sokszor mérgezés támadt, újabbán a dobozokat papírból készítik.

* Pasteur holttestét közelebb helyezték el a párisi Pasteur intézetnek külön e célra épített kriptájában. A földalatti épület igen csinos porfir-oszlopokkal s byzanti izlésben készült mozaik freskókkal díszített kis kápolna. A freskók a nagy tudós életére vonatkoznak s e felett a hit, remény, szeretet és tudomány szárnyas alakjai láthatók a kápolnában, mely alatt lesz a koporsó tölgyfa és babér díszítésű mozaik talapzatán.

* Százezer forintos zongorát készítettett egy newyorki milliomos. Igen természetes, hogy nem a gépezete oly finom és drága, mint inkább a váza. Ez valóságos műretek, ébenfából művészi betétekkel és mozaik munkákkal, melyek közt sok a drágakő és más ékszer; egyuttal valóságos képek is vannak rajta, melyek rajzát a híres Alma Tadema készítette. Eddig a legdrágább zongora Vanderbil Kornélé volt; ez azonban a hozzátartozók székkel együtt 35 ezer forintba került.

megmaradt s a jubileumi ünnepélyek alkalmával Alexander ezredparancsnok az Isten szabad ege alatt, a legénységhez intézett beszédében is, ezt hangoztatta, hozzá tévén még ezt: „Egy Istenért, egy királyért, egy hazáért!” Ez a mondas szintén az ezred egyik zászlajára volt felírva.

Egy másik képtünk a jelenlegi tisztikart ábrázolja. Az első sorban a középben Pálffy András ezredparancsnoktól jobbra Hübner altábornagy, balra Tiszavölgyi Hegedűs altábornagy ülnek. Hübner után következnek a sorrend szerint: Alexander ezredes, Szakonyi tábornok, Karger őrnagy a 3-ik huszárezredtől, Szilvinyi a 4-ik sz. huszárezred parancsnoka, b. Myliusz Henrik őrnagy és egy kapitány a 9-ik huszárezredtől. Hegedűs altábornagy mellett következnek: Antos, a 16-ik, jelenleg Budapesten állomásozó huszárezred parancsnoka, Radnótfay Nagy Gyula őrnagy, Kirehenbergi Manger Frigyes kapitány és végül egy testőrtiszt, a ki Pálffy testőrkapitány kíséretében jött a jubileumra. Fölötte a második sorban az ezredszántiszt után következnek: Brandtner Ernő hadnagy, az állatorvos, Fabrici főhadnagy, az ezredorvos, Kluge Gyula, Wukovgrádi Wukelic Tivadar báró, Altörjai Apor Sámuel báró, Szentmiklósi és óvári Pongrácz Arthur, Feilitseh Alfréd báró kapitányok, egy szolgálaton kívüli kapitány, Csalmái Jankovics Károly főhadnagy, Ricsovary Béla és Wrangel Gusztáv gróf kapitányok. A harmadik sorban jobbról az első Korossy és Nagy-Melybény hadnagy, utána következnek: Csalmái Jankovics Károly főhadnagy, egy vezérkari százados, Weiss János főhadnagy, Hertelény Ferenc és Egyed Mihály kapitányok, Kükemezei Bánó Miklós, Popovics Konstantin hadnagyok, Bába-bogyoszlói és zala-koppányi Vajda Elek és Jékely Kamilló kapitányok és egy tartalékos kapitány. A negyedik sorban: Kyd Sándor kapitány, Szakonyi Miklós és Kubinszky Lajos hadnagyok, Fritz Miksa és Alberti d'Emo gróf és Glückfeldeni Schük Róbert főhadnagyok, Henneberg Ernő lovag hadnagy, Alster Emil főhadnagy, Glückfeldeni Schük Birkard hadnagy. Az ötödik sorban jobbról: Lackovits és Lichtenstein herceg tart. hadnagyok, Kubinszky Weber és Szölössy hadapród tisztelhetesek, Herzog főhadnagy állnak, a legfelső sorban pedig: Csik-Delnei Csathó Aurél tart. hadapród őrmester, Hoyos Géza gróf tart. hadnagy, Stauffenberg Schenk Eberhard gróf és Teschenberg Rudolf főhadnagyok.

A KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLETEK KONGRESSZUSA.

Szeptember 8-ikára Budapestre gyűltek össze az ország minden részéből a közművelődési egyesületek. Ezek száma tizennyeg, de a főkegyesületekkel együtt negyvenen felül vannak. Leghatalmasabb köztük az erdélyi magyar közművelődési egyesület; ez, valamint a felvidéki és a dunántúli egyesületek egyszersmind évi közgyűlésüket is Budapesten tartották, a főbbiek pedig az országos kongresszusra jöttek, mögött látva a befutott pályát, magunk előtt sejtve azt, a melyen jövőben haladunk kell. Nem akarunk senkit sem jogaitól megfosztani, sem nemzeti jellegéből kivetkőztetni, sem egyéniségének szabad fejlődésében akadályozni, de határozottan akarjuk társadalmunk legjobb erőinek segítségével terjeszteni ebben az országban az államhoz és nemzethez ragaszkodás hazafias szellemét, a közművelődést és a minden állampolgárra néző saját érdekében szükséges magyar nyelv ismeretét. Szükségünk tartjuk, hogy ott, a hol e faj a létért való küzdelemben veszélyeztetve van számában, erejében, hazafias társadalmunk az ő segítségére siessen. Szükségünk tartjuk, hogy az állam és a társadalom közreműködésével mentől magasabb tökéletességre fejlesszék ki hazánkban az a műveltség, a mely, bár egészen az európai civilizáció eszmeközösségében él, jellegét, természetét, tartalmát a magyar nemzetből s nem másból kölcsönzi és a mely ennél fogva egyedül van ebben az országban nem erőszakos uralomra, de fölényén alapuló uralomra hivatva. Majd hivatkozott a nemzet jelesének Kazinczy Ferencnek, Kármán Józsefnek, Deák Ferencnek, Klauzál Gábornak, Széchenyi Istvánnak, Csengery Antalnak, Eötvös Józsefnek a nemzeti műveltségről mondott szavaira. Andrassy Gyulának és Eötvös Józsefnek szavaiból vett idézettel végezte beszédét. Andrassy Gyula így szólt: „Nem-

művelődési egyesület is elhozta lobogóját. Mind a négy zászlót szép sorjában állították föl, az elnöki asztalnál. Ennél pedig ragyogó díszmagyarban, melyet nagy ünnepélyeknél látunk, foglalták el a helyeket az elnökök, középen gr. Bethlen Gábor, az erdélyi, jobbján Széll Kálmán, a dunántúli, balra gr. Károlyi István, a felvidéki közművelődési egyesületek elnökei. Körültök is egész festői csoportozat, az ünnepélyre fölkért szónokok, hölgyek. A terem 10 órára szorongásig megtelt az ország közművelődési egyesületeinek küldöttségeivel, tagjaival; fenn a karzaton pedig hallgatóság tömött sorai. Sok kitűnőség volt látható mindenfelé, a közélet, a társadalom annyi előkelősége. A kormány részéről Wallasics közoktatásügyi miniszter jelent meg, a főváros hatóságát Márkus József polgármester képviselte.

Az orgona komoly, ünnepies hangjaival nyílt meg a kongresszus. A „Szózat” hangzott föl; s énekét a rákosi közművelődési egyesület földműves tagjai zendítették rá. Mindenki föllátva hallgatta.

Gr. Bethlen Gábor elnök üdvözölte a kongresszust. Negyvenen felül vagyunk rokonegyesületek, — úgy mond — kik a magyar hazafias társadalomból alakulva, országunk ezredévi fennállásának utolsó évtizedeiben ébredtünk ama szomorú valóságra, hogy annyi századokon át nem gondolt sem az ország, sem a nemzet elszórt részének megtartására; pusztulást tapasztaljuk az ország minden részében egykor erős fajunknak; elnemzetleneskedtek falvak, nagyobb vidékek; mert elharagosították őket más nemzetiségek és összetelt kezekkel túrták, hogy ellenséges fajok hosszú időn át nemcsak elhódítsák a magyart, hanem a beolváztatás által, mondhatni az ezredéves ország egységét jellegét is gyengítsék. A közművelődési egyesületek, ezeknek főkéj a magyar nemzet érdekében megóvására alakultak, de nem támadó céllal. Fájdalom, hogy egy uralkodó nemzet kényszerül társadalmilag szövetségben az elnemzetleneskedés ellen.

A tapsokkal fogadott beszéd után Bethlen átadta az elnöki főhelyet Széll Kálmánnak.

Széll Kálmán indítványára a kongresszus üdvözítő táviratot küldött a királynak, tántoríthatlan hűségéről biztosítván.

Következett a megjelent testületek és küldöttségek lajstromának és az üdvözléseknek felolvasása.

Márkus József alpolgármester a fővárosnak, mint a nemzeti kultúra régi harcosának nevében üdvözölte a kongresszust. Önérzetesen hivatkozta a nemzeti haladásra, melyet a főváros az utolsó negyed században tett. (Éljenzés.)

Széll Kálmán viszonzta az üdvözlést. Nagy és fontos szükség az országban az erős, nemzeti központ. Ezért szeretettel is csügünk mindnyájan a fővárosban. (Éljenzés.)

Rákosi Jenő a magyar sajtó nevében üdvözli a kongresszust. Az egyesületek munkájukban nem működhetnek sikerrel, ha nem támogatná őket a nemzeti sajtó. Lelekesedünk és erkölcsünk teljesében itt vagyunk testestől-lelekestől, hogy részt kívánjunk az önk munkájából. (Éljenzés.)

Széll Kálmán elnök örömmel és köszönettel fogadja a sajtó azon ígéretét, hogy támogatni fogják a kultur-egyesületeket. A sajtó üdvözlöte jutalom a múltért és a jövő reményé a jövőre. (Éljenzés.)

Az ünnepi szónokokkal következtek ezután. Berzeviczy Albert ismertette Magyarország egész kultúrtörténeti fejlődését s a közművelődési egyesületek keletkezését. S most ime — mondotta — itt állunk a múlt és jövő meggyénjén, magunk mögött látva a befutott pályát, magunk előtt sejtve azt, a melyen jövőben haladunk kell. Nem akarunk senkit sem jogaitól megfosztani, sem nemzeti jellegéből kivetkőztetni, sem egyéniségének szabad fejlődésében akadályozni, de határozottan akarjuk társadalmunk legjobb erőinek segítségével terjeszteni ebben az országban az államhoz és nemzethez ragaszkodás hazafias szellemét, a közművelődést és a minden állampolgárra néző saját érdekében szükséges magyar nyelv ismeretét. Szükségünk tartjuk, hogy ott, a hol e faj a létért való küzdelemben veszélyeztetve van számában, erejében, hazafias társadalmunk az ő segítségére siessen. Szükségünk tartjuk, hogy az állam és a társadalom közreműködésével mentől magasabb tökéletességre fejlesszék ki hazánkban az a műveltség, a mely, bár egészen az európai civilizáció eszmeközösségében él, jellegét, természetét, tartalmát a magyar nemzetből s nem másból kölcsönzi és a mely ennél fogva egyedül van ebben az országban nem erőszakos uralomra, de fölényén alapuló uralomra hivatva. Majd hivatkozott a nemzet jelesének Kazinczy Ferencnek, Kármán Józsefnek, Deák Ferencnek, Klauzál Gábornak, Széchenyi Istvánnak, Csengery Antalnak, Eötvös Józsefnek a nemzeti műveltségről mondott szavaira. Andrassy Gyulának és Eötvös Józsefnek szavaiból vett idézettel végezte beszédét. Andrassy Gyula így szólt: „Nem-

zetiségünket fenn akarjuk tartani, mert e haza minden fia a mi vezetésünk alatt lettek a szabadság apostolai. Nem az a mi dicsőségünk, hogy őseink elfoglalták és megtartották azt a földet, melyet most Magyarországnak nevezünk, hanem dicsőségünk az, hogy mi a legnehezebb viszonyok közt is, a szolgaság pusztjában egy órást tartottunk fenn az alkotmányos élet számára.”

A lelkes és tartalmas beszédet a közönség élénk tetszéssel fogadta.

Gr. Apponyi Albert szövege után a magyar kultúra nemzeti földadatáról és a földadatok teljesítésének ama feltételeiről, a melyek minden időben, tehát ma is érvényesek és a verseny e nehéz napjaiban kettős feladatot érdekelnek.

A kultúrának földadata ezen a mi magyar területünkön nem csupán az általános emberi tökéletesség előmozdítása, a szellemi és erkölcsi, sőt az anyagi életnek is finomítása: a magyar kultúrának és mellette és fölött még az a nehezebb és nagyobb hivatása is van, hogy a politikai magyar nemzetet művelje, erősítse. A kultúrának itt valóságosan olyan sebeket kell gyógyítania, melyeket maga ejt. Hisz soknyelvű nemzetnek, minő a miénk, épen a kultúra fenyegeti az egységét. A mint a szabadság az alvó szellemeket fölébreszt, a magasabb értelmi fejlődés nem lehet többé monopólium; értelmiségű nő minden itt lakó fajnak talaján, mely önálló nyelvi egyéniségéhez simuló kultúrára törekszik és ebben a kultúrában a faji egyéniség, a faji tudat a nemzeti egység rovására megerősödik. Hogyan ellensúlyozzuk ezt a hatalmas széjjelhuzó tényezőt, mely még agályosabbá válik, midőn külföldi rokonegyesületek támaszkodnak, sőt azokkal összefoly? Lelekesedünk, történelmi hagyományainkkal, emberségi hivatásunkkal jönnék ellentétbe, ha e nem magyar nyelvű kulturális törekvéseknek megállítására csak gondolnánk is. Az állam kényszerítő hatalmának itt csak egy hivatása lehet: meg nem engedni azt, hogy a szellemi életnek bármely nyilvánulása a magyar állami rend és nemzeti egység alapföltételeivel ellenkezőbe jöjjön. E korlátok közt a más nyelvű kultúra igényeiket is szabad mozgási tért találnak és szabad hazában; és ha minden állami és társadalmi tényező feladata magaslattal áll, akkor ez a nem magyar nyelvű szellemi fejlődés is válhatik a magyar hazafias követőtőjévé, a magyar befolyásnak tényezőjévé. Ez lesz a magyar szellem diadalának betetőzése. De hogyan jutunk ide? Nem a nemzetiségek helyi kultúráját kell kiszorítanunk, nem ez a versenytárs; hisz a nemzetet kivéve, az országban lakó minden más faj kultúrája sokkal kezdetlegesebb a miénkénél. A mi versenytársunk a nyugati nemzetek ragyogó szellemi élete, annak vonzóereje és hódító képessége, a mi földadatunk saját nemzeti kultúránkkal kielégíteni azokat a magasabb művelődési törekvéseket, melyeket a kisebb faji kultúrák iparkodása ki nem elégíthet. A haza összes lakosságának föl kell lépnie a tudás és a gondolat, az emberi képzelem, az érzés egész világát, és azért azt kell ültetnie a nagy kultúrának szellemi vívmányait, művészi kincsét, de ezt az anyaghatározat föl kell dolgozania, úgy mint az erős termő talaj földgölgöze a beléje elvetett magot, a beléje ültetett csemetét, talajját kölcsönözve a beléje fejlődött gyümölcsnek. A mely nemzetnek szellemi élete nem egyéb, mint idegen nemzetek irányzatainak utánzása, az a nemzet ne számítson arra, hogy kultúrája befolyásra emelkedhessen, hogy erkölcsileg beolvasszani, egyégesíteni képes legyen.

Erdélyes nemzeti élet: ez tulajdonképpen a döntő tényező. A kultúra ennek szellemi megnyilvánulása, semmi egyéb. És ha nagy felületesség volna a nemzeti kultúrunknak egyszerű nyelvtörzsi problémát látni, úgy nem kisebb felületesség magát a nemzeti kultúrát tisztán kulturális kérdések tekinteni. A kultúrában a nemzet lelki élete jut öntudatosságra és közéleti képességre: az öntudatra jutás és örködés kétségtelenül gyarapítja erejét, lehetővé teszi az önbírálatot és így az irány helyesbítését: de a mi megnyilvánul, az utóvégre mégis csak a nemzet lelki élete és a miből az önbírálat képessége fakad, az ismét csak a nemzeti lelkiismeret ereje. A mi nincs, azt nem lehet kifejezésre hozni, a mi satnya vagy romlott, azt nem lehet egészségesen kifejezni és az egészséges hatás erejével fölruházni. A valódi hatalom, a melynek érvényesülnie kell, az egyedüli, a mely érvényesülhet, az épen csak az egység nemzeti lélek hatalma; a kultúra ezt csupán közvetíti, fontos, sőt nélkülözhetetlen közvetítő a kultúra, a melynek kvalitása igen mértékadó, de mégis csak közvetítő. Kultúra, gazdagság, jólét, állami szervezet mindmennyeni eszközök a nemzeti propagandának, ölelő karjai a nemzeti tömörülésnek: de a valódi erő, mely ha megvan, ezeket mind megteremti magának és mely, ha nincs, ama tényezők is csak látszatra működnek; a valódi hódító erő, az mégis csak a nemzet egészséges, önzetves, nagyratörő lelki élete, olyan nemzeti élet, melynek részesevé lenni öröm és büszkeség. Ez kultúránk nemzeti hivatásának alapföltétele.

A beszédet hosszantartó éljenzéssel fogadták. Azután következett az utolsó ünnepi szónoklat.

Ugron Gábor volt a harmadik szónok, ki azt fejtegette, hogy a magyar demokrácia jövődjéje a magyar nemzetnek s a magyar kultúrának eredetienek kell lenni.

Ha a magyar kultúra a nemzet eredeti jellegét viseli magán, saját fejlődéssel bír s a maga gyakorlati természetével nem merül el az egyik kultúrának ledérségében, nem merül el a másik kultúrának elvontságában, hanem érvényesülni igyekszik, akkor gyülekezési pontja és zászlótartója lehet az apróbb fajok fenmaradásának, középpontja kultúrája kifejtésének. Ne vádolja senki a magyar nemzetet azaz, hogy az idegenek kultúráját akarja elnyomni, mert egyéniségének kifejtése előfeltétele annak, hogy körülöttünk élő nemzetek el ne vesszenek a nagy fajokkal szemben, hanem mint nemzetek fennmaradassanak. A magyar kultúrának jövődjéje, ha ez sikerül, világtörténeti fontosságú lesz. Ezt a munkát végezni kell nemzetünk iránt rajongó szeretettel, munkában erénytelen buzgósággal. Ne feledjük soha sem, hogy a természet nagy kommunizista, a madarak, a melyek a Mindenható kegyéből élnek és szerzik élelmüket, tulajdonul csak egyet ismernek, fészkeket, a melybe idegen tollat behordanak ugyan, hogy puhábbá és melegbőbbé tegyék, de ott csak saját fiaikat költik ki, és saját nemzedéküket szaporítják. (Zajos éljenzés.) A közművelődési egyesületek ennek a jövődjének zászlóvivői; azok után csoportosulunk, hogy ne legyen a nemzet munkássága egy időről-időre föllobbanó lelkesedés szüleménye, hanem legyen minden napnak törhetetlen munkássága! Egy ezredév talapzatán és a jövődjé századoknak bolygató felé nemzetünk fennmaradásáért az örökkévaló nagy Isten nevében előre! (Hosszas éljenzés.)

Gróf Károlyi István, a felvidéki közművelődési egyesület elnöke, fejezte be a kongresszust, megemlékezve Rudolf trónörököséről.

A nemzet büszkesége, a haza reménye volt, ő vallott színt mint első, ő felsége a király bealegyezésével — és utána senki a királyi család tagjai közül — a magyar közművelődés mellett! Örökké áldva legyen ezért emléke! Indítványozza, hogy az ezredéves országos kongresszusról kiállítandó jegyzőkönyvben boldogult Rezső királyi iránti soha el nem évülő hálánk kifejezését nyerjen. Köszönetet mondott ezután a szónokoknak, kik lelkünkbe vésték az öntudatot, hogy nyelvben él a magyar. A sereg, mely zászlajára e jelgét írta, azokból a kevesekből verődött össze, kik minden jutalom, netaláni kitüntetések keresése vagy kilátásának reménye nélkül szolgáltak a hazát! Vannak, a kik fölélegesen itéltek a magyar közművelődési egyesületek megalakulását és összekulcsolt kezekkel, közömbösen nézik hangyunkunkat. Nem tudják fölfogni magasztos, a magyar állameszme, a magyar nemzet fönnállhatóságának életkérdésével elválaszthatatlan összefüggő cél eléréseért való küzdelemlünk jogosultságát és okadatoltságát. Ezekről, uraim, csak azt mondhatom, a mit megváltónk a kereszténnyel mondott: Átvám, bocssám meg nekik! Nem tudják, hogy mit cselekszenek! Mi tudjuk, hogy kinek és kiért dolgozunk. A hazának és a hazáért. Mi tehát bízzunk a nemzet jobbainak támogatásában s folytatjuk munkánkat. (Éljenzés.)

Ezzel bezárta az ülést. A közönség pedig éljenzéssel oszlott szét.

A kongresszus után lakoma következett, melyen ismét sok hazafias nyilatkozat hangzott. Gr. Bethlen Gábor a királyt ültette, gr. Károlyi István megemlékezvén 1848-ról s az utána következő szomorú idők reményesillagáról Erzsébet királynéről, a királynét ültette. Wallasics közoktatásügyi miniszter a közművelődési egyesületek virágzására emelte poharát, mint a melyek működése a szabadság és igazság alapján áll s megégyezik a magyar állam hagyományos közművelődési politikája vezéreszméjével.

A kongresszust megelőzőleg három legnagyobb közművelődési egyesület évi közgyűlést tartott.

A felvidéki közművelődési egyesület közgyűlésén gróf Károlyi István és Craus István nyitrali alispán elnökölték. Craus a megnyitói beszédében a tótság mostoha anyagi helyzetére hívta föl a figyelmet. Ez akadályozza a felvidéken legjobban a művelődés terjedését. Megszavaztak a 28 daloskör vezetőjének egyenkint 30 frtot, gyermeklapokra 500 frtot ugyanennyi karácsonyokra; tankönyvekre, képekonyvekre 1500 forintot, népkönyvtárakra 2000 frtot. A kisdudóvók fentartására 21,980 frtot fordítanak, de kéri a közoktatásügyi minisztert az évi 2000 frtnyi segély fölemelésére. A egyesület tagjainak száma közel 6000; vagyona 130,000 frt.

A dunántúli közművelődési egyesület közgyűlésén,

SÉTÁRUHA.

melyen Széll Kálmán elnököt, Wallasics Gyula miniszter is megjelent, mint az egyesület igazgatóság tagja. Az egyesület hat év előtt alakult, tagjai száma 1200, vagyona 71,000 frt; múlt évi jövedelme 8542 frtot tett. Az évi jelentést Porzsoló Kálmán titkár terjesztette elő. Tanulók ösztöndíjára, a házi ipar fejlesztésére, könyvtárakra 6400 frtot szavaztak meg. Körmendy Sándor esperes a Horvátszágban élő református magyarokra hívta föl a figyelmet.

Az erdélyi magyar közművelődési egyesület szept. 8-ikán tartotta rendes évi közgyűlését. Az elnöki asztalnál Bethlen Gábor gróf elnök, Károlyi István és Apponyi Albert gróf foglaltak helyet. Gr. Bethlen Gábor megnyitotta utána Sándor József alelnök-főtítkár terjesztette elő az Emke működéséről szóló jelentést, a melyet helyesléssel tudomásul vettek. Végül köszönetet mondott az elnökségnek és elhatározták, hogy a jövő évi kongresszust Gyulafehérvárott tartják meg, a hova Novák Ferenc kir. tanácsos hívta meg az Emkét. Bethlen Gábor gróf elnök ezután berekesztette a közgyűlést.

DIVATLEVÉL.

Az őszi és téli évad divatja nagy részben már meg van állapítva, s miután az előkelő műterekben már láthatók, a minták valami különös változást nem mutatnak. Sétaruhákra leginkább kelméket használnak, melyek puháságuknál fogva a most divatos bő redőnyű szoknya előállításához igen alkalmasak. Estélyeknél, ebédnél vagy fogadóteremben a könnyű francia selymruhák helyét állja és alig hiszem, hogy más valami kellemével pótolható lenne. Télen ismét a bársony sokféle nemei fognak előtérbe nyomulni, mi tekintettel arra, hogy a belga bársony sokkal olcsóbb, mint akár a francia, akár pedig a német posztók, nagyon öröndetes jelenségnek mondható. A szibériai vasut tekintélyes részének elkészülése folytán a szőrmék ára is tetemesen alább szállt s habár a piac nagyobb raktáiraiban leginkább amerikai szőrmék találhatók, finomabb ezikkel, így két róka, fekete czoboly és hermelin mégis csak Oroszországból kerülnek ide.

Az őszi idény beálltával járó új kalapokra nézve azt látom, hogy a finom fekete, szürke esetleg fehér nemez a csipkét teljesen háttérbe szorította. Strucc-tollal és bársonyszalag csokrokkal díszített, nem túlságosan széles karimájú nemezkalapok minden estére sokkal jobban illenek a hölgyek finom arczbőréhez, mint a nagyon is pongyola férfi kalapok, melyek legfeljebb útra vagy kirándulásokra valók.

Egy nagyon csinos és minden egyszerűsége mellett előkelő zilésre mutató sétaruha rajzát, mely Felix párisi műtermében készült, mutatom be itt. A buzasárga selyem muslin szoknyát széles csipkebetétek díszítik. Magas derék, könyökig erő mérsékelt nagyságú tűjjakkal. A zubbony-szabású derék magas gallérja szintén guipure csipkével bevonva. Manilla kalap, fekete bársony és belga csipke, valamint fehér strucc-toll díszítéssel. A ruha, mint mintá, így tudom, a Ch. Drécol bécsi műtermében is nagy feltűnést keltett. — e.

KÉT MAGYAR ÉNEKESNŐ KÜLFÖLDÖN.

Két fiatal magyar művésznő arcképét mutatjuk be ezuttal, kik szintén úgy mint Pálmay Ilka, a külföldön aratják babérait, magyarok lenni azonban meg nem szüntenek.

Egyike ezen művésznőknek Piváry Mariska. Pár évvel ezelőtt a budapesti Népszínházban apróbb szerepekben lépett fel, s még ekkor kevesen gondolták, hogy mily tehetségek rejlenek a külsőleg is sok bájjal megáldott fiatal hölgyben. Ő azonban öntudatában volt tehetségeinek s kicsinynek találva itteni szerepkörét, búcsút mondott a Népszínháznak. Sery Lajostól, a kiváló karmestertől ének-leckéket vett, azután Bécsbe ment, hol a konzervatorium legszorgalmasabb növendéke lett s minden évben két osztályt vezetett. Tanulása befejeztével a Carlsházhoz szerződött, hol első fellépéssel már teljesen meghódította a bécsieket. Azóta a Carlsházban minden új darabjában főszerepet s, szereplése minden udjanságnak sikert biztosít. Első debutje Suppé „Modell”-jében (Coletta) nagy sikert ért. Ezt követte „Tricocché és Cacole”-ben Bombance, a „Primballeriná”-ban

EGY MAI PÁLFFY-HUSZÁR.

Germaine, *Carr* angol zeneszerző «A kormányzó leánya» című operettjében, ezek után a «Malakoff herceg» fő nő szerepe, melyben betétül egy csárdást is táncolt, a közönség viharos tapsai mellett. A bájos magyar énekesnő rohamos fejlődését úgy a bécsi sajtó, mint a Carl-színház jegyeit elkapkodó közönség egyértelműleg elismeri, s egyaránt dicsérik friss, erős soprán hangját, mint chiques játékát. Nagy népszerűsége bizonyítja, hogy a művészek tüköruvege mögött mindenütt ott láthatók arcképei, szinte esőüveget okozva az aszfalton, a hölgyvilág pedig kalapjait, napernyőit utánozza. Egyik-másik jól előadott dala után a bécsi színház német közönsége ajkairól «hogy volt!» kiáltás harsan föl, s a magyar primadonna oly hálás a németek által eltanult két magyar szóért, hogy szívesen megújraza nótaát.

A másik külföldön működő magyar művésznő, *Karczagné Kopácsy* Juliska, ki jó emléket hagyott maga után hazai színházlátogató közönségünknek. Ő is a Népszínházról ment Bécsbe s 1894 márczius havában szintén a Carl-színházhoz szerződött vendégszereplésre. A kísérlet jól sikerült. A bécsieket meghódította a magyar énekesnő. A Carl-színházról búcsút véve, azóta Ausztria és Németország különböző színpadain vendégszerepel s nagy sikerrel játsza kedvelt szerepeit, különösen a Denise de Flavigny, Postás Milkát és legújabbban Carment, melyekkel mindig elragadja a különben nem egy könnyen lelkesülő német közönséget.

AZ EZREDÉVI ÜNNEPÉLYEK.

A kongresszusok napjait éli Budapest. Az elmúlt héten minden napra esett nemesek egy. Volt országos tehnikus kongresszus, kir. közjegyzők gyűlése, nemzetközi unitáriusok konferenciája, a melyre számos angol és amerikai is jött, orgonaeptők kongresszusa, iparosok országos gyűlése, stb. A közművelődési egyesületek kongresszusa iránt nyilvánult a legáltalánosabb érdeklődés. Most a közegészségügyi és orvosi kongresszus, a természetvizsgálók és orvosok vándorgyűlése van a napirenden, aztán az interparlamentáris békekonferencia tagjai érkeznek, az európai parlamentek sok jeles tagja, hogy az egész világra kiható eszméket beszéljenek meg.

A kiállítás az ország minden részéből nagy csoportokban érkező vidéki látogatók árasztják el most nap-nap után.

A vámháztéri új híd fölavatása október 4-ikén lesz, a király jelenlétében, ki az utolsó szegyet helyezi el egy villamos készülék gombjának megnyomásával. A hídon különben még tart a munka, mert mikor a középső ív alól az állványokat kezdtek eltávolítani, a hídnak ez az íve süllyedést mutatott.

Igy az állványokat ismét visszahelyezték, s néhány összekapcsoló vaslemez erősebbekkel cseréltek föl.

A kolozsvári Mátýás-szobor. Kolozsvár városa 6 felseje a királyt is meghívta a Mátýás-szobor alapkövetélteli ünnepélyére. A király személye körüli miniszter már értesítette a város közönségét, hogy 6 felseje *Fejérváry* honvédelmi minisztert bízta meg, hogy őt az ünnepélyen képviselje.

A király és a csepelszigeti ezredévi emlékoszlop. Csepel község az ezredévi évforduló emléket megörökítő emlékoszlopot emel. A hely, a hová az emléket tervezik, a királyi család rúczkevei uradalmához tartozik és így a királyhoz kellett folyamodni az emlékmű felállításának megengedése végett. A kérvényre a király a csepeli ezredévi emlékbizottságnak az oszlop felállítása czéljából a rúczkevei családi uradalomhoz tartozó 65-ik számú parcellának ingyen való átengedését rendelte el.

Az interparlamentáris kongresszusra 435 tag jelentkezett. A nemzeti kaszinó és a Park-Klub a legnagyobb készséggel nyitják meg díszes termeiket az előkelő társaságnak. Tiszteletökre e hó 23-ikán a miniszterelnök estélyt ad. A kongresszus tagjai szeptember 26-ikán a Vaskapu megnyitására indulnak.

A német császár huga Budapesten. A német császár testvérhuga *Sarolta*, a szász-meiningeni uralkodó-herceg felesége, e hó 8-ikán a kiállítás

EGY MÚLT SZÁZADI PÁLFFY-HUSZÁR.

megtekintésére *Teodora* leányával Budapestre érkezett. Üdvözlésére megjelent a pályaudvarban a budapesti német konzul. A hercegnő a Hungária fogadóban szállt meg s a délutánt a kiállításon töltötte, este az operaszínházban «Hunyadi László» előadását hallgatta meg. A hercegnő egy hétig marad Budapesten.

PÁLFFY-HUSZÁROK DÍSZSZEMLÉN A JUBILEUMKOR.

Matyó lakodalmom. A kiállítás falujában már több lakodalmat terveztek, de csak e hó 8-ikán ment végbe az első, egész lakodalmi szertartással. Ez matyó lakodalmom volt.

Reggel 6 órakor érkezett meg a keleti pályaudvaron különvonattal *Mezőkövesdről* a 150 főnyi lakodalmas nép, köztük a vőlegény a 23 éves *Gáspár József* és *Csörmez Mária*, 18 éves menyasszony. A csapatot báró *Vay Elemér* főispán, *Tarnay Gyula* dr. alispán, *Kudányi Imre* árvaszéki elnök, *Morvay József* főjegyző, *Haranghy Gyula* főszolgabíró, *Ráczkeő József* dr. járásorvos és *Kabó János* jegyző kísérték. Felhoztak még egy matyószerket is 3 lóval és egy magyar ruhás cigány zenekart. Reggel a barakba vonultak, ott díszbe öltöztek és az *Andrássy-úton* zeneszóval vonultak a terézvárosi plébánia-templomba, hol *Kutschera Ferenc* káplán eskette őket össze. Az egyházi kötetet megelőző polgári szertartást még otthon elvégezték. A templomból a 6 nyoszolóleány és 6 vőfély vezetése mellett megindult a menet a kiállításba, hol a «Debrecezeni csárdában» lakodalmi ebéd várta őket. Délután 4 óráig a jász ház térs udvarán tánc volt, aztán matyók szokás szerint szekéren vitték az új párt a vőlegény házába. Ezuttal az egész területet bejárták vidám tarka menetben, és aztán a falu matyókházába vitték az új házasságokat. Ott következett az új lahóház elfoglalása és újabb lakoma, melynél a közönséget is meg-megkínálták kalácsal és édes-ségekkel.

Kétezernél több horvát jött e hó 9-ikén *Zágrábmegyéből* Budapestre. A látogatókat három külön vonat hozta s tekintettel a nagy vasuti közlekedésre, a józsefvárosi indóházban szálltak ki, mely már régen teherszállításra van berendezve. A horvátokkal jött *Kovacevics* főispán, *Francisci Henrik*, a tartománygyűlés alelnöke, *Podróczy Márk Aurél* alispán, több képviselő, pap, birtokok kereskedő, tanító; a legnagyobb rész földműves, kiknek nemzeti viselében járó-kellett csoportját három napig mindenfelé látni lehetett.

Bosnyák kirándulók. Szeptember 14-én kereskedőkből és földművesekből álló kiránduló társaság érkezik Budapestre Boszniából, a fojniczai kerületből, *Barcsay* kerületi főnök vezetésével. A bosnyák vendégek, kik a kiállítást akarják megnézni, több napot szándékoznak a fővárosban tölteni.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A «Budapesti Szemle» szeptemberi füzetének élén nagyérdékű levelet tesz közre *Deák Ferencz*-től. Könyv Manó bocsátotta a «Budapesti Szemle» rendelkezésére, s a levél most lát először napvilágot. Deák Ferencz levele ez gyámleányához, abból az alkalomból, midőn az tizenhét éves korát elérte. Az életbölcsesség, a szív, a családias érzelmek szólnak a levélből, gyöngéden. Formája és hangja is annyira illik ahhoz az alkalomhoz, hogy egy fiatal lányhoz intézve a tanácsok. A bevezető sorok, a hol ezézés történik, hogy Deák gyámleánya négy nap múlva nevenapját ünnepli (a levél 1862. aug. 14-ikén kelt) megmondják, hogy a levél *Vörösmarty* Ilonának (Széll Kálmán neje) szól. Deák lelkületének, nemes szívének tükré volt az a levél is, melyet a «Vasárnapi Ujság» az eredeti kézirat másában közölt 1893-ban «Levél egy tanuló ifjúnak» czímmel. A két levél egy nagy ember nemes lelkének bizonyítványa. A kötetben *Munkácsi Bernát* folytatja és befejezi «*Budenz József* emlékeztét». *Richter Aladár* a «Természettudományi élet a nyugat-európai főiskolákon» czímen a közoktatás-

ügyi miniszter megbízásából tett tanügyi utazásának egyik tapasztalatait adja elő. *Radó Antal* olasz irodalomtörténeti tanulmányt ír «*Metastasio* és *Parini*» czímen. *Földes Béla* «Visszaemlékezések *Roscher Vilmosra*» czím alatt a hírneves német nemzetgazdáról mond el egyet-mást, személyes tapasztalataiból. *Erdy Lajos* válaszol *Bertha Sándornak* a magyar zenéről támadt vitában. A szépirodalmi közlemények közt *Kozma Andortól* «*Talló*» czímen költemény, *Vargha Gyula* fordításában pedig *Heredia* négy szonettje olvasható. Az «*Értesítő*» rovatban *Palóczy Lipótnak* «*Budapest és környéke*», *Hampel Józsefnek* a hazai rézkorról írt régészeti műve van ismertetve, s ezenkívül a következő szépirodalmi művek: «*A voxindoni csodarózsa*» (történeti regény németből), *Rada Istvántól* «*Idegenből*» elbeszélések, *Benedik Elek* két könyve «*Testamentum*» és «*A szív könyve*». A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 frt, félévre 6 frt. — Deák levelét a «Budapesti Szemle» után mellék-lapunkban, a «*Világkrónika*»-ban közöljük.

A magyar hadi intézmény történeti és közjogi megvilágításban czím alatt *Szederkényi Nándor* képviselőtől és ismert történetiről 183 lapra terjedő könyv jelent meg az Athenaeum kiadásában. Az érdekes munka a magyar hadrendszerek, mint a magyar közjog s alkotmány alapvető s kiegészítő szerzetének rajzát, fejlődését, változatait adja elő fővonásaiban, a honalkotástól 1848-ig. A történelmi adatok mellett sok közjogi ismertetést találunk benne. A honfoglaló magyarság szervezett és nagyon kifejlődött hadi rendszert hozott magával, melynek kivált lovassága páratlan volt. A hadi rendszert aztán az ország követelményei szerint fejlesztette, a támadó szervezethez a védelmibe ment át, de mindig beillesztette az alkotmányba. A honvédelem a nemzeti belélettel mindig összefüggött.

A tatárdulás vetet végett a szoros katonai rendszernek, s a hadi várkerületek politikai vármegyéké alakultak át, a katonai rendből pedig nemesi rend lett. A magyar alkotmány keretei tehát, *Szederkényi* szerint, a nemzetségek letelepülésénél képződtek, fennálló hadi intézményök alapján. *Szent István* alkotásai csak folytatása, kibővítése, fejlesztése ennek. A munka négy részre oszlik. Első rész a honalkotástól a tatárdulásig terjedő kort tárgyalja, mely a szorosabb katonai rendszer kora. A tatárdulás után e rendszer meglazult, s az Anjouházból uralkodók átültették az akkori európai hűbéres rendszert. Ezt a második rész ismerteti, mely a mohácsi vészig terjedő időt öleli fel. E korszakban a lovasságon nyugvó magyar hadrendszer, mely irányt adott az európai hadrendszernek, bomladozni kezd, s kezdődik a lassu átalakulás a gyalog hadrendszerhez. E korszakban a Hunyadiak had-

PIVÁRY MARISKA.

K. KOPÁCSY JULISKA.

rendszereinek ismertetése a mohácsi vész előtti nagy nemzeti erőfeszítés jellemzésével, nagyon tanulságos. A 3-ik rész a mohácsi véstől 1715-ig terjed. Az önvédelem óriási küzdelmének kora ez. Ekkor toltul hadi intézményünkbe az idegen elem, mely ellen kitartóan küzdött a nemzet. A 4-ik rész 1715-től 1848-ig, az álló sereg s a magyar hadi intézmény közjogi küzdelmének korát öleli fel. A könyv ára 1 frt 50 kr.

Pite lappmarki szótár és nyelvtan. *Rövid kareszandó-lapp szójegyzékkel*. *Irta Halász Ignác*. E czím alatt adta ki a magyar tud. akadémia a «*Svéd-lapp nyelv*» című kiadványozsorozata VI. kötetét, mely közelebb jelent meg. A mindössze 20 levélnyi nyelvtan csak vázlat s pusztán bevezető része a 176 lapra terjedő szótárnak, melyet még egy másfél ivnyi szójegyzék egészít ki. A feltűnően sok sajtóhiba nyilván a lapp hangok jelölésére alkalmazott betűjegyek szokatlan voltának tulajdonítható. A munka ára 1 frt 60 kr.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A nemzeti muzeum képtárának gyarapodása. A Bécsben elhunyt *Frohner* János végrendeletében husz képet hagyott a nemzeti muzeumnak, a melynek megadta a jogot, hogy tetszése szerint választsza ki a husz művet dornbachi és budapesti képtáraiból.

Szalay Imre, a muzeum igazgatója. *Ébner* Lajos festőművésszel már választott az elhunytak két képtárából husz értékes képet. Igen becés a régi *Halsnak* egy férfiarcképe, továbbá egy *Rubensnek* tulajdonított kis kép, a mely *Sába* királynőnek Salamonnal való találkozását ábrázolja. Van azután a kiválasztott képek között egy németalföldi idyll ismeretlen mestertől és *Ryckertnek* egy lakomázó társasága. Az újabb képek közül érdekes a *Makartnak* egy csaknem teljesen kész színvázlata, mely tavasi ünnepet ábrázol, továbbá *Hans* Károlynak II. Fülöp spanyol király haldoklását ábrázoló képe. A gyűjteményben van még egy selyemre nyomott rézmetszet, III. Károlynak háromnegyed nagyságu alakja, allegorikus géniuszokkal körülvéve, továbbá hat magyar tárgyú történeti kép. Az egész gyűjtemény csak ideiglenesen marad a muzeumban, később a régi képeket az országos képtárba, az arcképeket pedig a történeti képesarnokba viszik.

MI UJSÁG?

A király szept. 24-ikén érkezik a nagy-kanizsai hadgyakorlatokról Budapestre és innen egy napi időzés után Orsovára utazik. A Vaskapu megnyitási ünnepsége után újból Budapestre érkezik és itt két hétig marad és csak október hó közepén tér vissza Bécsbe.

József főherceg díszdoktorsága. A budapesti egyetem az ezredévi ünnep alkalmából *József* főherceget a nyelvtudomány terén kifejtett működéséért díszdoktorrá választotta. Az okiratot

dr. *Lengyel Béla* rektor vezetése alatt egy küldöttség e hó 9-én nyújtotta át a főhercegnek, ki válaszában kijelentette, hogy nagy kitüntetésnek veszi az egyetemtól a díszdoktori oklevél adományozását és igérte, hogy mint eddig, így ezután is a tudományok művelésére fogja szentelni szabad idejét.

Fejedelmi vendégek a Tatránban. *József Agost* főherceg feleségével, *Augusta* hercegnővel e hó 7-én *Tatra-Füredre* érkezett, hol a főhercegi pár hosszabb ideig fog tartózkodni. Oda várják *Klotild* főhercegnőt is.

Családi ünnep az igazságügyminiszternél. *Erdély Sándor* igazságügyminiszter leányával *Erdély Miczi* kisasszonnyal jegyét váltott *Gaádi Pálffy Elemér* verscezi főispán. A fiatal pár esküvőjét decemberre tervezik, a mikorra a miniszter háza csoportos családi ünnepek színhelye lesz: a nagymama ül 70 ik születésnapját, a miniszter és neje ezüstlakodalmukat, leányuk pedig boldog esküvőjét.

Ezüst lakodalmom és kettős nász. *Kolgyári* és *Szentgyörgyvölgyi Császár* Ferenc földhitelintézeti tisztviselő szept. 8-ikán ünnepelte neje, született *Buda Kornéliával* egybekelése 25. évfordulóját. Ugyanaznap vezették oltárhoz az egyetemi templomban *Aranka* és *Iona* leányait, az előbbit dr. *Rottmann József* orvostudor, a másikat *Kuttner Kálmán* kulturműrnök.

A mai számunkban közölt örmény képek egy része azon eredeti fényképek után készült, melyeket *Cselingerian* Jakab örmény származásu budapesti hírlapíró ázsiai útjából hozott magával s adott át lapunknak.

Új egyetemi tanár. A kolozsvári egyetemen dr. *Kanitz Agost* halálával megüresedett nyövénytani tanszékének vezetésével a közoktatásügyi miniszter ideiglenesen dr. *Istvánffy* Gyulát, a nemzeti muzeum növénytárának őrét bízta meg.

Negyven évig tanár. *Pákh* Károly, az iglói ág. ev. főgymnázium tanára, ebben az esztendőben ünnepli 40 éves tanári jubileumát. Volt tanítványai ez alkalomból neve megörökítésére az iglói főgymnáziumi tanulóknak javára alapítványt akarnak tenni. Az alapítványt az ünnepelel tanár volt tanuló adja s már bizottság is alakult, mely a gyűjtést vezetni fogja. A bizottság elnöke *Münich Aurél* országgyűlési képviselő. Az érdekes tanár jubileumát októberben tartják Iglón, mikor is volt növendékeinek arcképeivel díszített albumot nyujtanak át neki.

Teleki Mihály emléke. A Teleki grófi nemzetség ősenek *Teleki* Mihálynak, *Apafi* Mihály erdélyi fejedelem híres kancellárjának emléket meg akarja örökíteni ugy, hogy a *szernyesti* mezőn emlékoszlopot állíttat föl. *Teleki* Mihály a *Thököly* Imre

ellen viyott zernyesti csatában 1690 augusztus 21-én elesett.

Szobrok. A sárospataki főiskola parkjában felállítandó Tompa-szoborra eddig 1461 frt 15 kr. gyűlt egybe. A szobor leleplezésének napja még nincs végleg megállapítva, de vagy e hó 27-én, vagy október 4-ikén lesz a tisztánmenni ref. egyházkerület gyűlésével és a sárospataki ref. templom felavatása ünneppel kapcsolatosan. — Nagyváradon a város néhai jóteknő püspökének, Szaniszló Ferencnek, ki az ötvenes és hatvanas években ült a püspöki széken, az ottani káptalan emlékszóbot akar állítani. A szobor mintázásával Tóth István szobrászt bízták meg, a ki a mintát már el is készítette. A szobrot ércbe öntve, a nagyváradi kiskécsygház és a püspöki palota között lévő téren állítták fel. A leleplezés ez év őszén lesz.

Emléktábla. A nemzeti színház kitudó művésznője, Prielle Kornélia Máramaros-Szigeten született. Aug. 30-ikán a város közönségének lelkes érdeklődése mellett leleplezték le azt az emléktáblát, a melyvel szülőházát az új tulajdonos, Szabó Aurél áldozatkészsége megjelölte. A régi hajlék helyén most szép épület áll s az emléktáblát annak a falába illesztették. A városnak egész értelmisége ott volt a leleplezés ünnepén. A kaszinó ünnepi lakomáján ott volt Prielle Kornélia is, a ki a polgármester viharos eljenzés közt köszöntött fel. Este a színházban díszelőadás volt, a mely Szabó Sándor alkalmi prólogájával kezdődött.

Várad Antal kitüntetése. A király dr. Várad Antal, az országos színművészeti akadémia igazgatójának, a színművészet és irodalom terén szerzett érdemei elismerésül a harmadik osztályú vaskorona-rendet adományozta.

Nansen ünneplése. A bator éjszakai sarki utazó utitársával szept. 9-én érkezett a norvég fővárosba, Krisztianába, hol a király is megjelent. A Fram hajót más husz hajó kísérte s vagy 70 hajó ment elé. A partokat nagy tömeg lepte el. A hajók megérkezése és Nansen-ék bevonulása feledhetetlen látványt nyújtott. Az út a királyi kastélyig fényesen fel volt díszítve, s diadalmenetben állították. A Fram Pipervillel vetett horgonyt, számos hajó és csónak vette körül és ágyulávekkel és zeneszóval üdvözölték. Vitorlás csónakok sorfala közt ezvezt partra a Fram legénysége. Midőn Nansen partra szállott, lelkesült örömradiállal fogadták. Ezután az egész közönség fedetlen fővel hallgatott végi egy szökhát és egy hazafias dalt, mire Nansen a kastélyba hajtatót. Utja diadalmenethez hasonlított. Midőn a menet az egyetem elé érkezett, Schlitz tanár üdvözölte a tudóst és megköszönte fáradságát, esendés munkásságát és magasztalta előrelátását, erélyét és tudományos belátását. Nansen meghatva azt válaszolta, hogy a norvég tudomány előérének érezte magát.

A Vasárnapi Ujság vidéki előfizetői kedvezményképen Budapest pontos utmutatóját díjtalanul kaphatják, ha a bekötési és bélyegköltségek fedezetére kétöt példánynál 25 krt, fűzött példánynál pedig 20 krt küldenek be kiadóhivatalunkhoz. Emne könyv a millenium alkalmából készült, s mintegy 200 oldal terjedelemben 40-nél több képet, Budapest térképét, a kiállítás ténnyait és a kiállítás történetét tartalmaz, mely utóbbiak a könyv tulajdonosának a kiállítás tartama alatt 4-33% engedményeket biztosítanak. Utbaigazító tartalmánál fogva ezen könyv a székesfővárosba felránduló idegennek igen használható zsebkönyv.

HALÁLOZÁSOK.

Dr. MARGÓ TIVADAR temetése szept. 7-ikén délután ment végbe a kerepesi-uti temető halottas házából. Temetésén Wassics Gyula közoktatásügyi miniszter is megjelent, s a magyar tudós világ csaknem minden most Budapesten tartózkodó tagja. A szertartást Kirner Károly belvárosi plébános végezte. Utána Mihalkovics Géza dr. egyetemi tanár szép beszéddel bucsúztatta el a halottat a tud. akadémia, az egyetem tanári kara, s a természettudományi társulat nevében. A beszéd után a koporsót a halottas kocsira tették, mire a fényes gyülekezet szakadó záporosóben kísérte el utolsó útjára a meboldogultat.

PALMIERI LUIGI, olasz tudós, a szenátus tagja, a Vezuvon levő meteorologiai intézet igazgatója halálának híret jelentek Nápolyból. Az olasz tudományos világ egyik jelese volt. Neki köszönhetők a leggodosabb feljegyzések a Vezuv kitöréséről. 1854 óta figyelte pontosan a tűzhányó életét s több munkát írt arról. 89 éves korában hunyt el.

RÖK PÁL, sajo-lédi földbírtokos, testvére a nagy emberbarát Röck Szilárdnak, s végrehajtója végrendeletének, meghalt 87 éves korában Sajó-Ládón.

Borsodmegyén túl is közírszteleben részesült, mert bőkezűen gyakorolta a jótékonyt.

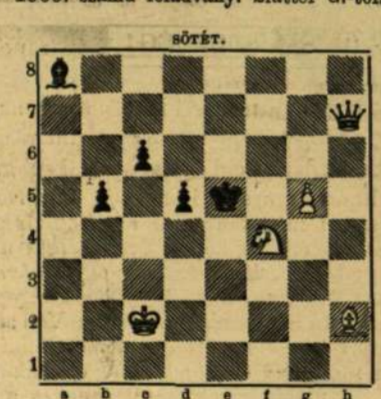
Gr. DEONERED-SCHOMBOR Gusztáv szept. 10-ikén, 62 éves korában Teglásán meghalt. Az elhunyt gróf, ki Tisza Kálmán sógora volt, 1861-ben a nagykállyi kerületet képviselte; 1865-69-ig is tagja volt a képviselőháznak. Ujabbban a politikai élettől elvonult és birtokain gazdálkodott.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Nyujtói FARKAS Géza, a budapesti kir. ítélőtábla tanácselnöke, jeles bíró, 59 éves korában, Budapesten. — Péchyfalusi PÉCHY EDE, cs. és kir. nyug. tábornok, a vaskorona-rend lovagja, a katonai érdemekeszt és a hadi érem tulajdonosa Péchyfalun, 79 éves. — MOLNÁR VID BERTALAN, nyug. tálosi piébános, címzetes mantai katonok, stb. 84 éves korában, Budapesten. — KALICZKY ISTVÁN, Zemplénmegye bizottsági tagja, a mádi evangélikus református egyház főgondnoka, 60 éves, Mádon. — OMORVIEZAI HEINRICH GUSZTÁV, a «Heinrich A. és fia» vaskereskedő cégé beltagja, a főváros egyik legtekintélyesebb és dúsgazdag polgára, 52 éves korában. — WINTER LAJOS, a «Phönix» biztosító társaság főkönyvelője, 56 éves korában, Budapesten. — VANGEL KÁROLY, 1848-49-iki honvédhadnagy, a budapesti állami hidak nyug. igazgatója, 65 éves korában, Mohácson. — TURKOVICS JÁNOS, 1848-49-iki honvéd, nyugalmazott vármegyey írnök, 85 éves korában, Szentesen. — ID. ELTER JÁNOS, 1848-49 es nemzetőr, Temesmegye törvényhatóságának bizottsági tagja, Temesváron, 77 éves korában. — HUNYADI NOVÁK PÉTER, cs. és kir. főhadnagy a 29. sz. vadász-zászlóaljnál, Lőcsén, 48 éves. — AXMANN ENDRE nyug. érseki uradalmi gazdaszt, 71 éves, Budapesten. — STRÖHR MÁRTON szobrász, a román királynak művészeti ügyekben igen bizalmas embere, ki a bukaresti királyi palota és színajai kastély szobornművelt is készítette, 77 éves korában, Brassóban. — KRACSMER KÁLMÁN, kántortanító, 51 éves korában, Bányán. — KÖRNER MIKSA, főhadnagy, a 29. sz. vadász zászlóaljban, Trenesén-Tepliczen. — KATÓKA ZSIGMOND, barlalafusi görög kath. lelkész, Szatmár vármegyének bizottsági tagja, életének 51-dik évében. — VÁSÁRONAMÉNYI IFJÚ EÖTVÖS JENŐ, VII-ik osztálybeli gymnaszta tanuló, Máramaros-Szigeten.

Özv. maglódi WODIANER BÉLANÉ, szül. Kohen Klára, 58 éves korában, Budapesten. Wodianer Rudolf, cs. és kir. konzul édes anyját, Péchy Zsigmond Abauj-Tornamégye és Kassa város főispánja anyósát gyászolja benne. — ÖZV. SZABADHEGYI ANTALNÉ, (Szabadhegyi Antal, Veszprémmegye egykori ugodi képviselőjének özvegye), Nagy-Démen, 72 éves korában. — PÖSCH DEZSŐNÉ, szül. Madarász Lujza, 37 éves korában, Rozsnyón. — SZILVÁSSY ALADÁRNÉ, szül. Szilvássy Zsena, 43 éves, Ó-Berettyén. — ROMÁN MARISKA, 20 éves korában, Barabáson.

SAKKJÁTÉK.

1909. számú feladvány. Slater G.-től.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1958. sz. feladvány megfejtése Csikós A.-tól.

Table with chess move solutions: 1. Fd4-c7, 2. Bd3-f3, 3. F v. B mat. etc.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Sárospatakon: Gérecz Károly. — Csomonyán: Németh Péter — Vaskapony: Dr. Balassa Zoltán. A pesti sakk-kor.

Szerkesztői mondanivalók.

Vén cigány nótája. Dicsőretet érdemel a törekvés a melylyel szerző a balladaszerű tárgyának eredeti költői formát keres; bizonyára Götthe és Arany példája lebegett előtte; de a nehéz feladatot nem tudta sikerrel megoldani.

Dal a «Hercegnőből». Sok itt a szép lány. Az utóbbit a közönlők közé soroztuk.

Népdalok: Szent Katalin éjén. Szárguldj. Ráró. A rezgő hold. Gyöngye kísérletek.

Nem közölhetők: Igazi szabadság. szörv. költői ereje nem bírja meg azt a szárnyalást, melyet a vers tárgya és hangja kíván. — Világosi temetőben. Hangulat. Elég jól hangzanak ugyan, de tartalmuk elcséplélt. Közélelyekből áll. Az említett előfizetési fölívást nem kaptuk meg.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 35-ik számában közölt képtalány megfejtése: Népdaltörődék. Három alma meg egy fél. Kérletek nem jöttel.

Heti naptár, szeptember hó.

Weekly calendar table for September with columns for Day, Catholic, Protestant, and Greek calendars.

Hold változás. Holdtölte: 22-én éjféli u. 0. 6. p. kor.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Hamisított fekete selyem. Egesztünk el egy kis mintát a venni szándékot selyemből és a hamisítás rögön kiderül: Mert míg a valódi s jól festett selyem az elégtelenül nyomban összepörödök és csakhamar kialszik, maga után csak egy barna hamut hagyván; addig a hamisított selyem (mely szoros színt — szalonnás — lesz és könnyen török) lassan tovább ég (mint hogy rostálai a festanyagól telített tovább izznak) és sötét barna hamut hagy maga után, mely valódi selyem módjára soha össze nem pörödök, csak megőrül. Ha a valódi selyem hamuját összenyomjuk, elporzik, a hamisítványé nem. — Henneberg G. (cs. kir. udvari szállító) selyemgyára Zürichben, háshoz szállítva, póstaber és vámtmentesen szivesen küld bárkinek is mintákat, akár egyes öltönyökre való, akár egész végekben levő valódi selyemszövetekből. — Svájcba címzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6574

„EGYETÉRTÉS” POLITIKAI NAPILAP. Csávolszky Lajos, 1896. Kossuth Ferenc, felelős szerkesztő. XXX. évfolyam. fűmunkatárs.

Az Egyetértés nem dolgozik a határozászat olesó eszközével, hogy magának egyszerre, tömegesen csakhamar újra elmaradó, új előzetéseket szeressen, hanem mindenkor külső szívrokonon álló közleményei, gyora, pontos és minden tekintetben megbízható tudósításai által iparkodik régi, jó hírnevét mint haszná legelső rangu napilapja állandóan fenntartani, hogy ez uton ne csak régi előfizetőit kapcsolja állandóan magához, hanem közönségét új hódítások által évről-évre maradóan meg is szaporítsa.

Hogy ezt a célt elérjük, erre nézve legnagyobb támaszunk a lap nagy terjedelme. Az Egyetértés egyetlen egy oldalon majdnem anyit bett képes közölni, mint a kisebb lapok három egész oldalon s így az Egyetértés egy rendszeres és minden hasonnevű készítmények között a legtöbb chinalját és vasat tartalmazza.

Rozsnyay Mátyas gyógyszer. Aradon. Kapható Budapesten: Török József gyógyszeres urnál és minden magyarországi gyógyszerárban.

gadásági rovatait és megbízható tözsei tudósításait, bátran mondhatjuk, hogy az Egyetértés a hazai sajtónak egyetlen organuma, mely az intelligens közönség minden osztályának igényeit a legteljesebb mértékben kielégíteni képes. Mindem előnyök dacára az Egyetértés előfizetési ára a legmértékletesebb: Egész évre 20 frt — Fél évre 10 — Negyed évre 5 — Egy hónapra 1 — 80 előfizetők legkezszerűben postautalványon az Egyetértés kiadóhivatalához Budapest, papnővelde-utca 8. intéződök.

Advertisement for 'A főváros legszebb látványossága A Magyarok Bejövetele' by Feszty Károly, featuring an illustration of a woman with a banner.

Advertisement for 'Salvator' medicine, highlighting its effectiveness for kidney and bladder issues.

Advertisement for 'VELOUTINE' hair oil, emphasizing its quality and origin from Paris.

Advertisement for 'VASAS CHINABOR' wine, describing its medicinal properties.

Advertisement for 'KÜHNE E. MOSONBAN' machinery, showcasing their steam-powered agricultural equipment.

Advertisement for 'Mirdetések elfogadtnak a kiadóhivatalban' at the publisher's office.

Advertisement for 'CHOCOLAT MENIER' by Nestlé, highlighting its quality and availability.

Advertisement for 'Leggyorsabb segély' (fast relief) for various ailments, including rheumatism and back pain.

Advertisement for 'Kényelmes szobák' (comfortable rooms) at the 'Adria szálló' in Budapest.

Advertisement for 'Sz.-Lukácsfürdő' (St. László bath) in Budapest, offering thermal water treatments.

Advertisement for 'Metropole szálloda' (Metropole hotel) in Budapest, offering comfortable accommodations.

Large advertisement for 'SZÉP asszony a föld gyöngye' (Beautiful woman, the pearl of the earth) medicine, featuring an illustration of a woman.

Advertisement for 'Erzsébet királynéhoz' (To Queen Elizabeth) at the 'Stefánia szálloda'.

Advertisement for 'Páris szálloda' (Paris hotel) in Budapest, offering elegant rooms.

Advertisement for 'Debreczen szálloda' (Debrecen hotel) in Budapest, offering comfortable rooms.

Advertisement for 'MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER' medicinal wine, highlighting its health benefits.

Advertisement for 'MÉREG. REGÉNY.' (Poison. Novel) by Kielland L. Sándor.

Advertisement for 'Brausweller János' watches, showcasing their precision and quality.

Advertisement for 'Dr. Lengiel Frigyes-féle nyírfabalszám' (Dr. Lengyel's birch bark ointment).

Advertisement for 'Dr. Lengiel Frigyes-féle nyírfabalszám' (Dr. Lengyel's birch bark ointment), detailing its uses and benefits.

BUDAPESTI CZÉGEK.

Hirdetések felvételnek
a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-
hivatalában, Budapest, IV. ker.
Egyetem-utca 4. szám alatt.

Levélbélyeg-kereskedés
PRÜCKLER J. C.
Budapest, IV., Régi posta-u. 5.
Alapítástól 1876.
Veszek! Eladok! Cserélek!

Elite kávéház
a budapesti karambol kör helyiségeivel
VII., Kerepesi-ut 20.
A főváros legnagyobb kávéháza. Az ország leg-
jobb 12 billiárdjával. Hideg buffet. Tiszán ke-
zelt italok. Pontos kiszolgálás. Az összes bel-
- és külföldi hírlapok. 50 Telefon-Hirmondó! Esténként
czigányzene. Kitűnő ventilatio.

Az Elite kávéház
tejesarnoka
a kiállítás területén. A villamos vasút megállóhelye.
(Hőfőúti pavillon, jégesapokkal, a Ganz és malom-
ipar pavillonok előtt.) A kiállítás látogatóinak ked-
vező találkozási helye.
Hideg ételek és pompás italok rendes városi árak
mellett.

Pokol kávéház
a híres Dante pokol-körkép területén levő kertben.
A főváros legkedvesebb és legkellemesebb üdülő
helye. Nap és eső ellen védő markisokkal. Előfők
és bokrok között lévő árnyas lugasokkal. — Rendes
városi árak!

Pilseni sörcsarnok
Ós-Budavárában.
A kiállításból átvívó hid lábánál. Czigányzene,
katonazené és külön színpaddal.
Elvünk mindenből a legjobbat nyújtani mér-
sékelt árakon.
HEINDL FERENCZ és ADORJÁN GYULA
tulajdonosok.

27 éven át
v. állami kórházi
igazgató orvos
gyógyít gyorsan, discre-
tül és biztos sikerrel
minden férfi és női bajt.
Czím: Kardos
specialista,
Kerepesi-ut 6. (kere-
pesi-bazár) I. em. ajtó 2.—
Bendel: d. e. 7—8, 11—2,
d. u. 6—7-ig. Levélben is.

Franklin-Társulatnál megjelent.
POCSAJYÉK.
Regény.
Irta
Fröhlichné Möriz Paula.
Ara fűve 1 fnt 50 kr.

LATZKOVITS A.
BUDAPEST,
IV. kerület, Váci-utca 22. szám.
Cs. és kir. szabadalmazott fehérenemű-gyáros
ajánlja
uri divat- és fehérenemű-ujdonságait.

„**Poronyórák**“
palota, laktanya, gyári órákat,
villanyórákat,
legelőnyösebben rendez be
Mayer Károly L.
I. m. állami kedvesem, gép-ágyára
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzék, költségtérítve bérre.

A Magyar Asphalt
részvény-társaság
Budapest, Andrassy-ut 30
elvállalja jótállás mellett
legelőnyösebben
asphalt-burkolatok
fektetését és
nedves lakások,
pinczék, stb. gyökeres
száraztatását.
Telefon.

A világ legnagyobb esatakepe
Kosciusko győzelme
Raczlawiczánál.
STYKA és KOSSÁK lengyel festő-
művészek óriási körképe
a városlegyetben Aréna-út.
Reggel 8 órától nyitva.
Este villamos világítás. Villamos vasút végállomása.
Belépti díj 1 korona.

Paris 1889. **Kitüntette** Brüsszel 1891.
Genf 1889. Bécs 1891.
1893. Chicago. Magdeburg. London 1893.

Egyetem-es gyomorpor
Barella P. F. W.-től Berlin SW., Friedrichstrasse
220, a franciaországi orvosi társulatok tagja.
Orvosilag legjobban ajánlatik. Rendkívül sike-
res, még idült gyomorbetegségeknél is.
Szállít próbára ingyen, csupán a viteldij meg-
terítése mellett, berlini főraktárból.
Ausztria-Magyarország számára egy doboz fnt 1.60
Raktár:
Budapest: Török József gyógyszerz.
király-utca 12. szám.

Főiskolai igazgató-
orvos **Dr. KUN ZOLTÁN** kipróbált
gyógyszerei
Vérképző labdacok, rőzsaszínre czukrozva: **vérsejgő-
dők, görvélykőrosok, lártalan tüdőbetegségnek** legjobb
gyógyszere. 1 üveg ára 1 fnt 80 kr.
Hurut labdacok, gyomorhurut, tüdő- és gégehurut,
mőkör ellen legkiválóbb 1 üveg árának czukrozott labdacok
ára 1 fnt 80 kr.
Női betegségek ellen leghasznosabb gyógyszer az **IRI-
GÁLÓ ROE** 1 doboz 1 forint 20 kr.
Dentipurin-szajviz legjobban minden szájvízhez fölötti. Kitűnő
gyógyszere a ragályos torokbajoknak is! 1
Ára 60 krajczár.
A Purpurin Crème arcz- és kézkendőnek meglepő hatása
vann 5 nap alatt az arczról minden
foltot eltávolít a bárszisztervé varázsa. 1 tégely 1 fnt 20 kr.
Kaphatók a készítőnél:
TRSTYANSZKY K. gyógyszerésznél
Sárospatakon.
Főraktár Budapest: **Török József** gyógyszerüzében, Király-
utca. **Dr. Endy Emil** gyógyszerüzében, Városház-ter. Minden
droguz-üzletben és gyógyszerüzében kaphatók.

MARGIT-CRÉME
hírneves, az elegáns hölgyek által
használt arczcrème (nem zsíros ke-
nőcs) rövid idő alatt ifjítja és szépíti
az arczot, eltávolítja arczról minden-
nemű bőrtisztítást.
Egyedül szer szepöl, májfoltok,
pattanások, bőrtarka (mitesser) ellen.
Bármilyen hatása abban rejlik, hogy
a bőrt keves az által rögtön fölve-
tetik és ez okozza azon csodás álla-
kulást, hogy szepölve vagy májfol-
tokkal teljesen fedett arcz 3-4 nap alatt alabástrom
fehérré lesz.
Mivel nem zsíros — nappal is alkalmazható, — a crème-
vel bekenett bőrön a hölgyor remekül tapad. Ára 50 kr. 1 fnt.
Margit-szappan ára 35 kr. — **Margit-hölgypor,**
fehér, rósa és crème színben ára 60 kr. — **Margit-
fogpép** 50 kr.
FÖLDES KELEMEN gyógyszerüzára,
Aradon, Deák Ferencz-utca 11. sz.
Főraktár **BUDAPESTEN, Török József,** Király-utca.

A természetes savanyúvízek között a
Krondorfi
alkalikus SAVANYÚKÚT
elsőrangú kitünőségek
egybevágó vegyelemzése alapján milyenségeleg
az első helyet foglalja el.
Magyarországi források:
V. Széchenyi-utca 3. — Telefon 1108 sz.

BUDAPEST,
Gyár
Külső Váci-ut 1549.
Városi iroda
Erzsébet-ter 10. sz.

ROESSEMANN és KÜHNEMANN
GÉPGYÁRA.

Különlegességeit képezik:
I. Koppel Artur-féle keskenyvágyú vasutak,
mezőgazdasági, erdészeti, bányászati, ipari, építkezési
és egyéb czélokra, kézi, ló-, gőz- és villamos üzemre.
A kiállítási körúton közlekedő villamos
vasut a czég gyártmányára, a villamos berende-
zés Ganz és társa czégé.
**II. Sodronykötél, függő-
és síkló-pályák**
saját szabad. rendszerünk
szerint.
Képes árjegyzék és költ-
ségvetések ingyen szolgál-
tatnak.

VÁRADY MÁRTON
IV. kerület, Muzeum-körút 35. szám.
Szerez és elhelyez egy helyben mint vidékre:
Szakácsnő, szobaleány, mindenféle leányok, dada, vasalónők,
továbbá gazdasszonyok, kulesárnók, társalgónők, ársnők,
szepességi német lányok, bonnekok, gyermekkertésznők, ura-
sági inas, portás, irodaszolga, lovasz, kocsis, kertész és
szakácsokat stb., stb.

HAZAI IPAR.
RÓMAI ÉS VELENCZEI
MÁRVÁNYMOZAIKLAP
LEGALKALMASABB MINDENNEMŰ
BURKOLÁSRA
MELOCCOPÉTER
BUDAPEST
V. kerület, Váci-utca 21.

MAGYARORSZÁG TÖRTÉNETE
fiataloknak és öregeknek elbeszéli
VARGA OTTÓ
az «Aradi Vértanúk Albumá»-nak szerzője.
Pefejezett mű egyetlen kötetben, több száz szép
képpel illusztrálva, a Franklin-nyomda pompás
kiállításában.
E munkát a Kislady-Társaság pályadíjjal
jutalmazta, a N. M. Vallás- és Közoktatásügyi
Ministerium valamint Budapest Fővá-
ros összes iskoláinak melegen ajánlotta.
Portómentes megküldéssel ára:
fűve 7 fnt; díszes kötésben 8 fnt.
Kapható szerzőnél (Budapest I., Vár, Disztér 10.)
Megrendelhető leggyorsabban póstautalványon.

Versenyárgyalási hirdetmény.
A Ferencz-csatorna tiszai torkolatának Ó-Becse
alá leendő áthelyezése czéljából létesítendő munkála-
toknak, ugymint:
1. a torkolati zsilip kőmíves, kőfaragó, vas belbe-
rendezési, kőhányási és kőburkolati munkálatainak,
2. két vashid aléptményének,
3. egy tiszti lak és három személyzeti lak építési
munkálatainak vállalatilag leendő biztosítása czéljából
a földmívelésügyi m. kir. ministerium palotájának
tanácstermében 1896. évi szeptember hó 21-én déli
12 órakor zárt ajánlati nyilvános versenyárgyalás
fog tartatni.
A szóban forgó munkálatok tervezete, valamint a
kötendő szerződés mintája és az annak kiegészítő
részét képezendő általános és részletes építési felté-
telek, nemkülönben az ajánlati feltételek a «Ferencz-
csatorna-torkolat munkálatainak kir. művezetőségé-
nél» Ó-Becsen megtekinthetők, hol egyszersmind az
ajánlati minta is megszerezhető.
Kelt Budapesten, 1896. évi augusztus hó 29-én.
Földmívelésügyi m. kir. minister.

WEINWURM ANTAL
fényképez első magyarországi
chemigraphiai műintézele
Budapest, IV., Karoly-utca 3.,
készít mindenemű
czinkedző dűczet,
autotypia, phototypia,
chemigraphia és cirro-
motypia utján. Alap-
rajzok, térképek, há-
lőzatok fotográfiai
tűton a
legújta-
nyosab-
ban sok-
szorosít-
tának.
Külön
berendezés
házonkívül
valo fénykép
felvételekre.

ÓS BUDAVÁRA
a főváros legelőkelőbb látványos mulatóhelye
(a kiállítással kapcsolatban)
május 1-én megnyit. — Nyitva délelőtt 10 órától
reggelig.
Berletjegyek az óvadra 6 fnt.
Kaphatók: Ós Budavárában (állatkert). Előjegyezhető:
«M. Ilium» utazási és ellátási vállalatnál (Gizella-ter 4.), vala-
mint a Telefon-Hirmondó városi irodájában (Andrassy-ut 30.).
Molnar és Trill új szerkezetű körképe,
a Pokol.
Az emberi fantázia legna-
gyobb alkotása Dante Pokla
a városlegyőti fasor vá-
rosi körkép alakjában lát-
ható. Ez a körkép merőben
új beosztású látványosság.
Fő részei:
1. A lelkek átkelése az Ache-
ronon.
2. A lebegő lelkek.
3. A tekezők és fősvények
hegye.
4. Dó vára. Az izzó torony.
5. Az égő sírok.
6. Az ember-fák erdeje.
7. A vér folyó.
8. A tűzcső.
9. Az égő lábak mezeje.
10. Az aranycsuhás barátok
körmenete.
11. A mézvárás.
12. A kígyók földje.
13. A jégvilág.
Megszámlálhatatlan sokaság. Alomvilági tájak. Soha eddig
nem látott színhatások. A világban egyetlen, áttetsző színek-
kel és szabad alakokkal szerkesztett körkép.
Látható reggeltől 9 óráig egész nap a király-utcai fasor
végén, szemben a kiállítás második főkapujával.
Belépő díj 50 kr.
A Városligetbe menő villamos kocsik, omnibuszok és lóvonatu
kocsik megállóhelye.
**A Pokol Gárdonyi G. fordításában a körképből vett képek-
kel illusztrálva minden könyvkereskedésben kapható.**
Az ára 50 kr.
A nap változó világossága szerint változó színhatások!
A tüneményes festészetnek legnagyobb és egész világban egyo-
dül álló alkotása.

Plasticon, Andrassy-ut 69.
Igen tisztelt asszonyom!
Mélyen tisztelt uram!
Kötelességünket teljesítjük, ha tisztelettel ér-
tesítjük, hogy a régi műcsarnok palotájában,
Andrassy-ut 69. szám, a hol a „**PLAS-
TICON**“ vállalat mutatja be az ő-művészies
látványosságait, megnyitották a
KALIFA
tündéerkertjét.
Az ezeregy éj csodás regéi írják le a költői mű-
vészetnek ezt az alkotását. A szemnek káprázatos
látványossága ez a kert. Pazarul ékesítve keleti
növényekkel, illatos virágokkal.
A Kalifa tündéerkertjét
és a „**PLASTICON**“
nézze meg mindenki!
Budapest. 1896. évi május hó.
„**PLASTICON**“, a műcsarnok
régii palotája, Andrassy-ut 69.

Hirdetések elfogadtatnak a kiadóhivatal-
ban Budapesten, IV., Egyetem-utca 4.

Munkácsy Mihálynak
«Ece Homo»
czimű
óriási festménye
mely a
Krisztus-cziklus harmadik és be-
fejező művét képezi,
naponta reggeltől estig látható
az «Ece Homo-Pavillonban»

KURCZ LIPÓTES Tsa
PHOTO.
czinkografiai
műintézet
BUDAPEST VI. SZENTKIRÁLYI 13.
KISZENTKIRÁLYI SZOKOLCI
CLICHÉ
LEGJOBB
OLCSÓ
KIVITELBEN
Czinkografia
fameletszel
utján.

Andrassy-ut 127. szám alatt. — Belépő-díj 50 krajczár.

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, (IV., Egyetem-utca 4. szám.)

3187/A. sz.

Hirdetmény.

Az alább megnevezett állomásokban elhelyezett cs. és kir. közös hadseregbeli és magy. kir. honvéd-csapatok élelem-szükségleteinek közös biztosítása iránt.

A tárgyalás tartatik					mely időtartamra		A következő katonai élelem-szükségletekre nézve				Kézvénylelési határidő		
mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számán	a jelenleg ahhoz tartozó helyiségekkel	mely csapat számára	mettől	meddig	kenyér	zab	rozsa	zab	Bánatpénz a következő cikkekre	kenyér	takarmányra
							a tagonként			métermáza	kenyér	zab	
							840	3360	4200				
							grammal						
							adag					forint	
1896. évi október hó 2-án, délelőtti 10 órákor	A cs. és kir. hadtest 5. hadbiztonságát Pozsonyban	Trencsén	—	cs. és kir. hadsereg			702	—	16	1860	245	800	100
		Pozsony	—	m. kir. honvédség			—	—	37	—	567	—	200
		Trencsén	—				430	—	16	1140	245	300	80
1896. évi október hó 5-én, délelőtti 11 órákor	A cs. és kir. élelmezési raktárnál Sopronban	Sopron	—	cs. és kir. hadsereg			2086	—	—	5526	—	2500	—
		N.-Kanizsa	Kis-Kanizsa				401	—	23	1062	352	500	150
		Kőszeg	—				520	—	57	1376	873	520	350
		Sopron	—				466	—	19	1234	290	450	90
		N.-Kanizsa	—	m. kir. honvédség			466	—	19	1234	290	500	100
		Kőszeg	—				233	—	7	617	107	250	40
Mint fent		Trencsén	—				1000	—	—	—	—	—	—
		Sopron	—				1300	—	—	—	—	—	—
		N.-Kanizsa	—	cs. és kir. hadsereg			800	—	—	—	—	—	—
		Minden fentemlített állomáson	—										

1897. évi január hó 1-től

1897. évi december hó 31-ig

Minden ötödik nap elfőlegesen.

Nyár folyamán a kenyér esetleg rövidebb, mint 5 napi határidőben átadandó.

Minden ötödik nap a csapat számára előlegesen; a takarmány saját lovainak az egész hónapra előlegesen is.

A takarmányra nézve a kézvényelési határidő azon állomásokban, melyekben a helyviszonyok és a csapat érdeke megkívánja, 10 egész 15 napra meghosszabbítható azon esetben, ha ez a kinttartás több kiadást nem okoz. Ilyen meghosszabbítás csak időnként a csapat és a területi hadbiztonság közt egyrészt, másrészt a szállítóval egyetértéssel lenne elrendelve.

1. Helyőrségi csapatok, intézetek, elszigetelt és honvédcsoapatok számára.

2. A fegyvergyakorlatra behívandó szabadságoltak, tartalékosok, póttartalékosok és honvédek számára, egészben körülbelül:

3. Átvonulások: A fentjelzett állomások átvonulási élelmezési cikkeire szóló ajánlatok a cs. és kir. hadsereg számára mérvadó bérletfeltételi füzet IV. cikké értelmében teendők.

Észrevétel.

A) A tartalék-készlet harmincznap, az egész állományra számított folyó szükséglet mennyiségében iratik elő. Órlési akadályoknál a hadtest-ügyelőség kivételesen megengedi a bérlőnek, hogy az 5—10 napi liszt-szükséglet egyenértékű ideiglenesen liszt helyett kenyérnek való gabona alakjában tartsa készletben.

B) Azon ajánlatnyerő, a ki Trencsénben a kenyéret szállítja, köteles esetleg a trencsén-tepliczi cs. és kir. katonafürdő-intézet legénységének körülbelül 30 adagnyi napi kenyérszükségletét az 1897-iki fürdő-idegy alatt a haszonbéri áron Trencsénben előállítani.

C) A cs. és kir. hadsereg katonai közigazgatása határozottan fenntartja magának a netán rendelkezésre álló saját készleteit a közlekedési vonalokon fekvő állomásokba használatba vétetni.

D) A kenyér szállításának kiadásánál különbeni egyenlő ajánlatok mellett pékeknek előny adatik. A kenyéret mindig a haszonbéri állomásban kell készíteni, a hol egyszersmind a rozsliszt tartalékkészlete is elhelyezendő.

E) A bérlő köteles a zabraktárakban a próbarostálásra teljesen alkalmas és jó állapotban levő szelrostat tartani.

F) Sopronban a vállalkozó köteles az elfogadott árért a meghatározott időn át egy esetleg összpontosítandó lovas hadosztály vagy gya-

logozred és pedig gyalog vagy lovas-dandárban vagy pedig egy gyalog-hadosztályban tartandó gyakorlatok számára szükségelt többletet is kiszolgáltatni. A nagy-kanizsai állomáson az 5. sz. lószorozási bizottság mindenhi szükséglete, mely előre meg nem határozható és a hirdetésben csak általánosan vétetett fel, a vállalkozó által az elfogadott árért szállítandó.

G) Különösen figyelmeztetnek a vállalkozók, hogy a honvédség termény- és anyagjándósági szükségleteinek szállítására vonatkozó részletes feltételek, a m. k. honvéd-hatóságok- és csapatoknál betekinthető nyomtatott szállítási feltételek füzetében foglaltatnak, és hogy a bérletnyerő köteles a cikkekkel a szükségleti helyekre elfuvarozva szállítani.

H) A katonakenyér tiszta rozslisztből, 1400 grammos ékalakokban készítenendő és a csapatoknak átadandó. A katonakenyérhez a süto liszt egy métermázasjára, az 101 a 1400 grammos kenyérre, a helyben szokásos minőségű sóból 1 kilogramm keverendő. A kenyérék 1600 grammal mérendő ki tésztaban, és 1400 grammal sütendő meg. Az ár pedig adagonként 840 grammra szabandó.

I) A mozgatás esetére való különös határozatok a bérletfeltételi füzet XXVII. cikkében foglaltatnak.

AZ ELTÜNT.

Regény egy kötetben.

Irta SZÍVÓS BÉLA.

I.

A véres éjszaka.

Az ócska toronyóra elkezdett tompán tüni: egy, kettő, három, négy, végre nagy nehezen ki-verte egészen tizig, a mi csakugyan sok volt tőle, mert hát mestere a falubeli kovács, éppen mostanában kente meg szekérkenőcsessel; az pedig megemberedik az ilyen hideg időben s nem esoda, ha olyan nehezen mozog az az ütőkalapács.

Nem is valami sokat hibázhatott a derék óras, mert a helység kutyái már rég abba hagyták rendes esteli hangversenyüket s a kántornál is sötétség volt, pedig az jó ideig fenn szokott kártyázgatni.

Csak éppen a nyugalmazott erdész-nél világított még az ablak. Vendége volt az öreg úrnak, a helybeli pap személyében. Mind a ketten meglehetősen álmatlan emberek voltak, minek lett volna hát még lefeküdni, úgyis tengerhosszú az éjszaka, ki győzné végig aludni!

Azonkívül az a nagy zöld kancsó is szintúgy marasztotta a vendéget: Ugyan még hová menne tisztelő uram, hiszen bor van én bennem, de jó, ha meg kifogy, tudja, a pinczébe a járást akár Miska mindenés, akár a gazdasszony! Azután meg mintha az erdészre mosolygott volna rá: nem ér az semmit, ha magában iszik az ember, ne ereszsze még a vendéget!

Hát nem is eresztette, a pap meg nem nagyon készült, különben is éppen szerfölött érdekes beszélgetés folyt közöttük:

— Úgy biz az, domine, úgy biz az, — mondá nagyot sohajtvá a pap, — gonosz világot élünk. A latrok,

gyilkosok mód nélkül elhatalmasodtak vidékünkön, ime csak a múlt héten lötték agyon a ladányi árendást, tegnapelőtt meg már a szomszédfaluban rabolták ki az öreg Salamont. Úgy látszik, hogy sorra akarják venni a környék valamennyi tehetősebb emberét. Kövényesi komiszárius uram mind a hat pandurjával éjjel-nappal résen áll, de mind hasztalan, a zsványok mindig utat vesztenek. Aztán az a legkülönösebb, hogy a mint mondják, egy férfiruhába öltözött asszony vagy lány is van közöttük, be van ugyan ennek is mázolya feketére a képe, mint a többinek, de azért mégis észre lehet venni, hogy nem férfi. Én magam beszéltem a Salamon szolgálójával, a ki hieim közé tartozik; ez hit alatt meri erősíteni, hogy a három kormos képű zsvány közül, a kik gazdáját kirabolták, egy asszony volt. Ez szegzte neki is a pisztolyt, akkor jól megnézte. Szörnyűség, domine, szörnyűség, miket kell még megérnünk! Csak az Úr tartaná távol e gonoszokat a mi határunktól!

A vén erdész megmozgatta bozontos szemöldökét, egyet csavarított nagy fehér bajuszán, végig csapott öklével az asztalon s rekedtes hangján így szólott:

— Hiszen csak jönnének, csak ide jönnének, majd megtanítam én őket emberségre, csak-hogy e gazemberek olyan helyre nem igen szagolnak, a hol tudják, hogy ember van a gáton! Bár hozná őket az ördög, majd megmutatnám én: hogy szoktak löni!

Azzal lekasztott a falról egy kétesövű puskát:

— Nézze, tisztelő uram, ez a jobb cső

odament a fegyverállványhoz, a melyen mindenféle régi puska, pisztoly meg más gyilkoló szerzsám függött, kiválasztott egy trombitaszájú, töleseres puskát, s ragyogó arecczal oda vitte az asztalhoz.

— Ez az, ez lesz az igazi! Ide hallgasson csak tisztelő ur. Hát tudja, a kétesövű puska nagyon összehord, még a fiéskót is csak 25—30 lépésnyire teríti, így nem söprené egész széles-ségében a folyosót s a zsványok közül a szelről állók megmenekedhetnek. Hanem ez aztán, ez, ez a régi töleseres! Ha én ezt megtöltöm egy félmarok fiéskóval s végig durrantok vele azon a folyosón, nem marad ott élve még csak egy légy sem. Érti, szent atyám? Hiába, mégis csak okos emberek voltak azok a régiek! Igaz, hogy kovács ez a puska, de azért, ha a kovája jól be van igazítva, soha sem mond esütörtököt. Volt egy vén oláh esőszöm, a ki mindig kovács puskával járt, azért mégse lőtt nála több medvét senki. No, de különben mindjárt kipróbáljuk ezt a kovát. Ne húzódjék, páterkám, nincs megtöltve!

Azzal kétszer-háromszor lecsattan-totta a nagy vaskos kakast s a kova kifogástalanul hányta a szikrát.

— Jól vagyunk, — mondá erre az erdész meglegedett arcczal, — most már megtöltöm ezt a beesületes mordályt. Így ni: kétszeres puskaport bele, a tetejébe meg félmarok pilulát! Ez aztán majd használ azoknak az akasztófavirágoknak. Hej, semmirekellők, ilyen patikára, tudom, nem akadatok még, mióta a földet nyomjátok!

— Aztán, — folytatá, egészen neki tüzesedve, — tudja-e papom, hogy teszünk, ha jönnek a gazemberek? Hát úgy lesz az: a mint meghalljuk, hogy no, most befeszítették a folyosó ajtaját, akkor én felkapom a töleseres-t, hirtelen kinyitom a szobaajtót s abban a nyomban végig lövök a folyosón. Hanem tisztelő ur meg abban a perczben, a mint az ajtóhoz érek, hirtelen elfújja a gyertyát, — tudja azért, hogy a zsványok a világosság felé ne löjjenek. Mert hát azt úgy kell érteni, hogy a mint én majd az ajtót kinyitom, ha ott a világosságban megpillantanának, tán még előbb lőnének mint én, — hisz nagyon jó célpont lennének nekik, — s még tisztelő uram is kaphatna a golyójukból egy kis kóstolót. Ha azonban sötétben nyitom ki az ajtót, azt sem tudják, hol nyílt, merre nyílt, már akkorára közéjük durrantok.

A papnak a fogai is elkezdtek vaczogni ezekre a kilátásokra, félszemmel az ajtó felé pislantott, azután látva, hogy éppen irányában ül, apránként szépen odább eszúztatgatta a székét, míg csak egy öreg szekrény bátorságos védszárnyai alá nem jutott.

— Közel van a kályha, — magyarázta a dolgot, — egy kicsit melegem kezd lenni. Pedig inkább úgy látszott, mintha fázna. Nem is volt korán sem olyan piros, mint az elébb. Szeretett volna már hazamenni nagyon; de hogy menjen,

Azzal hirtelen fölugrott az erdész, gyorsan

Az erdész holtan terült el a földön.

Lincz Lajos rajza.

fiéskóval van töltve, a bal meg hegyes golyóval. A mire én ezt a fegyvert ráfogom, nem szabad annak többet elmenni!

Azzal rátekinett a falra szegezett szarvas-fejekre, agyaras vadkankoponyákra, mintha kérdezni akarta volna tőlük, hogy úgy van-e? A koponyák mintha megmozdultak volna: bizony úgy van, tanúk vagyunk rá!

Azután elkezdte magyarázni, hogy mit csinálna, ha jönnének a rablók.

— No hát, látja tisztelő ur, ez az ajtó arra a hosszú folyosóra nyílik, másfelől a zsványok ide nem jöhetnek, csak azon keresztül. A mint már most én észreveszem, hogy a külső ajtót fészegetik, megvárom míg ott betörnek, azzal gyorsan kinyitom ezt az ajtót, hirtelen kilövök s végig sepretem fiéskóval meg golyóval a folyosót s... hó, de még jobb gondolatom támadt! Hahaha, ez pompás lesz, sok-ért nem adom, hogy eszembe jutott. Ez lesz aztán csak a gazembereknek «ne mulass!»

Azzal hirtelen fölugrott az erdész, gyorsan

Azzal hirtelen fölugrott az erdész, gyorsan

Azzal hirtelen fölugrott az erdész, gyorsan

Azzal hirtelen fölugrott az erdész, gyorsan

Azzal hirtelen fölugrott az erdész, gyorsan

Azzal hirtelen fölugrott az erdész, gyorsan

Azzal hirtelen fölugrott az erdész, gyorsan

hátha azóta ott leskelődnek a zsványok az ajtóban?

A vén erdész az asztalra könyökölve szötte tovább hadi terveit, de nem sokára megrázta a ejét, s nagyot sohajta monda:

— De hát mind hiába, hiszen úgy sem jönnek! Azután megint csendes hallgatásnak adta magát, a pap pedig nagyokat fohászkozva minduntalan az ajtó felé tekintgetett s titokban erősen megfogadta magában, hogy este soha többet ki nem marad, csak még most az egyszer segítené haza békén az a jó Jézus Krisztus.

A mint így csendesen üldögélt a két öreg, egyszer csak valami különös zaj hallatszott kívülről, olyan elfojtott sikoltás-féle, majd egy nagy dübbenés, nyomban utána rémült ordítás, a külső ajtó recsegye-roppogva beszakadt, üvegablái szörnyű esőrómpöléssel hullottak a folyosó kövére.

Egy percze a két öreg, mintha kővé vált volna, hamarjában fél sem tudták fogni, hogy mi ez, de a másik pillanatban a pap már égne álló hajjal, imádkozva oda lapult a szekrény mellé, az erdész pedig, mint a villámlás, felugrott, elokapta a tölcéséres puskát s az ajtónak rohant.

— Itt vannak! Pap, fújja el a gyertyát!
— Fúnám, jaj fúnám, de nem találok, — rebegte a pap, kocsonya módjára reszketye. — Jaj, zárja be inkább az ajtót, kedves jó erdész, zárja be!

Az erdész azonban nem törődve tovább sem a pappal, sem a gyertyával, hamar az ajtónál termett, sarkig kicsapta azt, pillanat alatt vállához kapta a tölcéséres puskát, célzott s a ravaszt elrántotta.

A puská kovája cserszentett, szikrát vetett, de a por nem gyúlt be. A fegyver csütörtököt mondott. A másik pillanatban erős villanás lobbant fel a folyosó túlsó végéről, hatalmas dördülés rázta meg a falakat s nehéz puskaporfüst lepte el a levegőt. Az erdész félkezével a melléhez kapott, a másikkal a levegőben hadonázott, azután egyet fordítva, nagy zuhanással neki bukott az öreg szekrénynek, onnan meg lecsúszott a földre s feje oda koppant éppen a pap lábához.

A másik perczen a szobában voltak a zsványok. Mindeniknek be volt korommal feketére mázolja az arca, puskáikat lövésre tartották.
— Adj meg magát, a kinek az élete kedves! — kiáltá az egyik közülök. — Ki van itt? Álljon elő!

A pap elő is állott volna, de a rémület úgy oda szegezte, hogy mozcézanni sem tudott, csak egyre ezt rebegte magában: Oh seregeknek ura, oh seregeknek ura!

A zsványok hamar észrevették a reszkető öreget s a legkisebb közülök, egy nagyon fiatalnak látszó karcusú alak, megszaszította puskája csövével:

— Te vagy az, vén pap! No ne félj, te rád nem vesztegetjük a puskaport, csak csendesen viseld magad! — Azzal cimborárhoz fordult:

— Nincs itt senki más. Az egyik megkapta a magát, a vén pap meg nem számít. Hozzátok be a cselédeket!

Csakhamar betaszították a szobába a minde- nest meg a gazdasszonyt. Ossze voltak kötözve keményen, a szájuk pedig kendővel be volt tömve.

A fiatal rabló kirántotta a gazdasszony szájából a kendőt:

— No, most beszélj vén boszorkány, tudom ugyanis nagyon szeretéd máskor a szót! Hát most már hadd halljuk, még ilyen jó hallgatokra nem igen akadtál. Hol a vén erdész pénze, hol tartotta?

A gazdasszonynak ki különben is bátor fehér cseléd volt mindig, makacs elszántság lepte el ránczos arczát, megrázta a fejét s azt mondta, hogy:

— Nem tudok semmit!

A kis zsvány nagy méregebe jött erre a szóra s puskája agrával nagyot vágott az asszony fejére.

Egy másik zsvány közbe szolt:

— Ne üsd le, hiszen úgy ki nem tudjuk valatni.

Azzal kihúzta a mindenes szájából is a kendőt.

— Beszélj te, csizmakenő, hol a pénz? Ha meg nem mondd, mindjárt keresztül lölek!

A mindenes szörnyen reszkett s égre-földre esküdött, hogy ő nem tudja, pedig hát megmondaná, de ő előtte soha sem mutogatott pénzt a gazdája.

— Nem mondd meg, — acsarkodott most a fiatal betyár, — neki szegezve a boldogtalannak puskáját, — beszélj, mert ebben a nyomban meghalsz!

Ez rendkívüli erőt adott az öreg papnak, a ki most majdnem egészen magához tért a nagy rémületből. Előlépett a szekrény mellől s így szolt:

— Nem engedhetem, hogy hitvány földi vagyoneért ártatlan emberek haljanak meg. Ne bántás ez a két hűségese cselédet. Megmondom én, hol szokta tartani boldogult barátom a pénzt. Ott ni, annak a képek háta megett van egy kis fülke, abban van a mi van; vigyék, csak kegyelmezzenek e két ártatlannak. Inkább ha élet kell, hát itt az enyém. A jó pásztor életét adja a maga juhaiért.

A kis zsvány elnevette magát:

— No, no, öreg úr, ne félte az életét. Hiszen csupa jó ember maga, még hozzá se fogtunk a gyóntatáshoz s már is meggyónt. Hanem, ha aztán igazat nem mondott, majd akkor én prédikálók!

Azzal levették a rablók a falról a fepet s csakugyan meglelték alatta a fülkét, abban meg a kis vasládát, melyben apró zacsókban ott volt a sok mindenféle régi tallér, meg vagy száz körmőci arany.

A rablók úgy látszik meg voltak elégedve a zsákmánnyal, mert többet nem bántottak senkit s az egyik indítványozta is, hogy már most menjenek, ne töltsék az időt, reggelre már jó messze kell lenni.

A fiatal rabló azonban azt mondta, hogy még egy kis baj van. Az erdésznek felesége is volt valaha, annak pedig ékszerreinek kellett lenni, hol vannak azok, a másvilágra csak nem vitte magával!

Azzal a paphoz fordult a semmirekellő s tréfásan megsimogatta az öreg rozszul borotvált ábrázatát.

— Mondja meg, édes tisztelendő úr, hiszen olyan jó szívű áldott ember. Látja én úgy szeretem az olyan régi módi karpereczeket, lánczokat, gyűrűket. Tudja, csak épen megnézni. Hát mondja meg hamarjában, mert sietős az útunk s nem igen érünk rá az időt tölteni.

Az öreg pap azonban kijelentette, hogy többet nem tud, de még a cselédek sem tudhatnak. Hanem hiszen ott vannak a szekrények, keressék ki valamennyit, valahol majd csak rátalálnak.

Az egyik zsvány útni akarta a papot, de a fiatal lecsillapította.

— Ne bántsd, ne töltsd az időt vele. Megmondta volna az öreg, ha tudná. Hanem hozzatok egy fejszét, verjétek be szaporán a szekrényajtókat s majd megleljük akkor, ha van valami.

Az egyik csakhamar be is hozott a konyhából egy fejszét s egymás után fölfeszegette vele a szekrényeket, fiókokat.

Nagyobb részt ócska lim-lommal voltak biz azok tele, s a zsványok boszúsán szórták ki a szoba közepére, míg egy nagy szekrényben csakugyan ráakadtak az erdész ruháira. Ott függöttek azok régóta; nagy kegyelettel őrizte az öreg erdész.

A mint az asszonyi ruhákra rá akadtak, a kis zsvány hirtelen oda ugrott, s nagy mohósággal húzgálta elő egyiket a másik után.

— Ni ez micsoda szép vastag selyem, ez meg virágos, most már nem csinálnak ilyeneket! Sorra kiszedegette a régi selymeket, a világosságnak tartotta, megtapogatta, mint a ki nagyon ért az ilyesmikhez.

Az egyik rabló meg is unta a dolgot, oda szolt durván neki:

— Ne töltsd már az időt azzal a ronggyal, legyen mind a te részed. Szedd össze s menjünk!

— Mindjárt, csak még ezt nézem meg, — felelt a kis betyár, s hirtelen kirántotta az öblös szekrény alsó fiókját, hogy azt is átkutassa. Egyszerre örömeben felkiáltott. Ráakadt egy kemény papírból készült tokra, a mely tele volt arany lánczokkal, karpereczekkel, gyűrűvel, fülönfüggővel s egyéb fiókjával; mind az erdésznek viselte azokat valamikor.

Az egyik lánczot mindjárt a nyakába akasztotta, két nagy függővel pedig oda állott egy ócska, meghomályosodott tükör elébe s azt kezdte nézegetni, hogy hogy állana neki? Mert a mint a gazdasszony már rég csodálkozva észre vette, ez a fiatal rabló függőt viselt füleiben, most meg az egyiket hirtelen kikapcsolva, az erdésznekjét akasztotta annak helyébe. S már éppen a másikat is be akarta akasztani, midőn hirtelen éles füttyentés hallatszott kívülről, mire a rablók felkapkodva az ezüstneműeket, ékszert és pénzt, gyorsan kiindultak a szobából s ügyet sem vetve többé sem a megkötözött cselédekre, sem a papra, a másik pillanatban már künn voltak az ajtóban örködő társuknál, a ki valami zörejt hallva, füttyentett nekik.

(Folytatása következik.)

HÍRES ASSZONYOK.

BEAUHARNAIS JOSÉPHINE.

(Napoleon első neje.)

A közvélemény mindig kiméletes és jóakaró a sorsukban szerencsétlen asszonyok iránt. Így Beauharnais Joséphinet is, a ki ámbár szerény sorsából a császári trónra emeltetett, Napoleontól való elválása révén az elhagyott, magukat szerencsétlenné érező nők közé került, mindig csak részvéte minden jelével halmozta el s benne csak az erényeket látta, hibáiból semmit. Pedig Joséphine sokat hibázott, sokat vétett Napoleont ellen, s hogy az utóvégre is kénytelen volt tőle elválni, ennek a politikai kényszerűsége kivül az az oka is volt, hogy Franciaország trónjának örökösét akart biztosítani; de bizonyára oka volt az a már szinte tűrhethetetlen viselkedés is, melylyel Joséphine Napoleont kinozta. Határt nem ismerő féltékenysége végkép kihozta sodrából a nagy hódító.

Hogy Joséphinének Napoleon egész pályájára mily nagy hatása volt, csak újabban láthatjuk egész tisztán, midőn a francia emlékirodalomnak a napoleoni korra vonatkozó újabb termékei révén mind jobban megismerhetjük mind azokat a titkos rügókat, melyek a világeseményeket ebben az időben intézték. Az asszonyi kéz munkája a világtörténet nagy eseményeiben nem ismeretlen. A finom asszonyi kezek simán,

könnyen intézik el azt, a mire egész hadseregek nem voltak képesek. Mindig hatalmukban állt, magasra emelni valakit, ha úgy akarták. És — furcsán hangozhatik, de mégis indokolt a kérdés vajjon azzá lett volna-e Napoleon, a mivé emelkedett, ha végzte ezzel a kreol asszonnyal, Beauharnais Joséphinével össze nem hozza?

Mert a mint *Barras*-nak, a direktorium tagjának csak imént megjelent emlékirataiból kétségtelenül kiderül, az olasz hadsereg fölötti főparancsnokságot, mely kezdeté volt a Napoleon tündöklő hadi pályájának, a csábító szépségű nő közreműködése révén nyerte meg. Ebben az időben már neje volt a szép kreol nő Napoleonnak és *Barras* részletesen elbeszéli, hogy egyszer mint ment hozzá, hogy mint régi barátjától ezt a kedvezést kérje Napoleon számára.

Napoleon ekkor éppen Egyiptomban járt. Joséphine felindultan sietett a Luxemburg-palotába *Barras*hoz. Izgatottságának érthető oka volt; az a hír terjedt el, hogy Napoleont ama távoli világrészben meggyilkolták. De csak vak hír volt az egész; bizonyosat senki sem tudott, maga a direktorium sem.

«Megerősítették hivatalosan a hírt? Meghalt Bonaparte?» tudakolja Joséphine *Barras*tól. De *Barras* sem tudott semmit. És Joséphine, elgyötörve a hosszas izgatottságtól, ájulásba esik; majd csakhamar magához térve, végtelen siránkozásban és panaszokban tör ki. «Ah, ha igaz volna, hogy Bonaparte csakugyan meghalt abban a távoli országban! Ó a legdurvább, legbrutálisabb önző, a kit csak valaha a föld a hátán hordott! Soha sem ismert mást a saját érdekénél és büszkeségénél. Elhiszi-e nekem, hogy alig van tőle százezer franc évi járadékom?» — kiált fel végre Joséphine. «Tudja-e, hogy csak három millióm van gyémántokban és drágakövekben és azt is kölcsönképen akarja nekem adni, hogy aztán a fivérei majd elszedjék tőlem!»

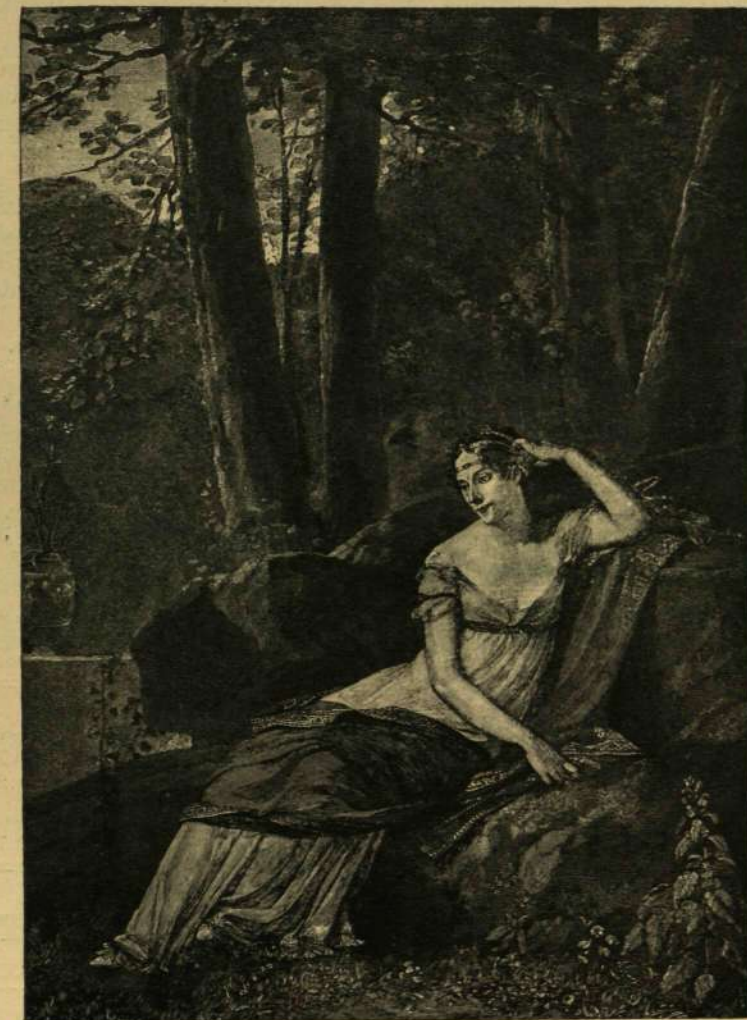
De Napoleon nem vészelt el Egyiptomban, visszatért és megbocsátott Joséphinnek; fátyolt vetett a multra. Csak első fölindulásában gondolt a válásra; de lecsillapodván, elűzte fejéből ezt a gondolatot. E helyett inkább azt a bánásmódot követte Joséphine iránt, a minőt az mutatott ő iránta; alkalmassá tette a nagy tervei kivételében való segédkezésre, fölhasználta, hogy aztán — hálátlan legyen iránta.

Joséphine ebben az időben a politikus asszonynak igazi mintaképe gyanánt tűnik föl előttünk; politikus asszonynak, a ki kifürkészi a párisi szalonok hangulatát, kipuhatólja az előkelő, tekintélyes szerepet vivő egyéniségek legtitkosabb gondolatait, a ki ilyenformán hatalmas segítőtje lett a nagyratörő ember terveinek. És lehetett volna-e erre a szerepre alkalmasabb találni ennél a bájoló, hódító megjelenésű asszonnyal, a kiről mindenki csak azt tudta, hogy fényes öltözékeiért, gyémántjaiért rajong, de teljesen átvolt áll a politika dolgaitól! És Joséphine kitünően betöltte a szerepet, annyira kitünően, hogy nélküle a brumaire 18-iki államcsinyt tén meg se tudta volna csinálni Napoleon. Mert ő az, a ki kikérelte a direktorium tagjainak hangulatát, ki előtt megnyitott a Luxemburg-palota titkos ajtóit is. Játszva tesz így a jövő nagy emberének megbecsülhetlen szolgálatot. Hanem természetesen Napoleonnak azután soha sem jutott eszébe, hogy a brumaire 18-iki államcsiny sikerültében Joséphine-

nek is részt tulajdonítson. Nem hiába mondja *Barras*, hogy mindazok a kik ez időben valami nagy, nevezetes szerephez jutottak, az egyetlen Hoche tábornok kivételével, a kit egyedül érde- mei emeltek, asszonyi mesterkedés révén emelkedtek a hatalom polczára. Erre a legkiáltóbb példa maga Napoleon.

Joséphine a maga valójában attól az időtől mutatja be magát, midőn fejére került a császárnői korona. Ez időtől való viselkedésében legfeljebb ez az egy vonás közös korábbi magatartásával, hogy már akkor sem vette valami szigorúan a hitvesi hűség megtartását Napoleont iránt. Természetes, hogy az a sok hamis érzés, a melyet később is tanusít, már akkor is föltalálható benne alattomosággal párosulva.

Midőn 1804 május 18-án Cambacéres, kijöve a császártól, Joséphinehez megy, hogy neki is tudtára adja császárnővé való proklamálását, Joséphine ninesen valami nagyon meglepetve. Szokott kedves modorával válaszol a hozzáinté-

Frühon Páter Pál festménye a Louvre gyűjteményében. Joséphine császárné a malmaisoni parkban.

zett szavakra, de kedves zavara a legékebben szóló válasz. Vidám és boldog, de a császárnői cím nem kábitja el; mintha természetes dolog lett volna az, hogy ő egykor trónra kerül.

Sajnos, már a boldogsága első idejében is némi kellemtelenségek történtek vele. Mikor a római szentszékekkel folytatott sok tárgyalás után végre megállapítják a koronázás napját, VII. Pius úgy nyilatkozik, hogy illő lenne az egyház szemponyjából, ha előbb egyháziak is megáldatnék házasságuk, mert hogy tehessz Szent Péter utódja egy oly nő fejére a koronát, a ki férjével csak a polgári hatóság előtt kelt egybe, de frigyükre az egyház áldása ki nem kéréttet. Napoleon erre eleintén hallani sem akar; de végre is kénytelen engedni. Így aztán december 1-én *Fesch* bírnok egyháziilag is megáldja a Napoleont és Joséphine frigyét a császár dolgozószobájában fölállított oltár előtt. A szertartás után a császárné bizonyítványt kapott a bírnoktól arról, hogy az egyház szabályai szerint egybekelt férjével. Joséphine gondosan eltette és megőrizte mindig e bizonyítványt, úgy tekintvén azt, hogy csak az köti össze teljesen Napoleonnal.

«Soha sem láttam meg arczon oly kifejezést az örömmek, — írja Joséphine bizalmas női környezetének egyik tagja, — mint e napon a császárné arczán.» Csakugyan most, midőn férje fejére tette a koronát, egész jövőjét zavartalan

boldogságban lefolyandónak hitte, megőve minden veszélytől, szenvedéstől. Így nagyon boldog volt, hogy még a császár nővéreinek armánykodásai sem tudták elkedvetleníteni. Pedig ezek egész szép kis botrányt okoztak magán a koronázási szertartáson is. *Elise*, *Karolina* és *Paulina* hercegnőknek ugyanis ahogy sem tetszett a császárnak az a rendelkezése, hogy ők fogják vinni a császárnének arannyal gazdagon ékített vörös bársony uszályát és egy kis összeesküvést szöttek azon nő ellen, a kinek ily formán szolgálata voltak rendelve. Mikor a császárné fölemelkedett helyéről, hogy az oltár felé menjen, alig emelték fel uszályát, úgy, hogy Joséphinének a nehéz uszály súlya alatt meg kellett állnia, nem volt képes előre menni. Csak Napoleonnak pár adadobott mérges szava téríté észre az ily csínyán boszút állani akaró hercegnöket. De a botrányt mindenki látta és ez igen kinos hatást tett.

Az ezt követő sok fényes ünnepély után *Saint-Cloud*ba ment az udvar. Ott élvezte Joséphine új helyzete boldogságát; de ott kezdődtek csakhamar szomorú napjai is. Végtelen féltékenysége nem engedte nyugodni; minden nőben egy nála jobban szeretett vetélytársat gyanított.

Kétségtelen, hogy Joséphine nem csalódott, mikor azt hitte, hogy a császár más női bájok iránt is fogékony. Joséphinének, a mint mind fényesebb, irigyltebb helyzetbe jutott, olyan arányban nőttön-nőtt féltékenykedése is. Félt, hogy elveszíti Napoleont s akkor mindennek vége lesz. E féltékenykedésében aztán könyörtelenül kegyetlen tudott lenni vélt, vagy valódi vetélytársnői iránt. Ez időben különösen *Duchátelné* vonta magára figyelmét, a kit Napoleon igen kitüntetett. Egy este, vacsora alkalmával, Napoleon ismét feltünően foglalkozott e bájós hölgyvel. Másnap Joséphine így szolt Junotnéhoz: — Közeli spanyolországi útjáról beszélt önnel a császár tegnap este? — Igen, asszonyom, öltözetemről beszélt és kötelességeimről, mint előkelő francia nőnek; a császár ilyen dolgokról rendszeren nem igen szokott beszélgetni. — És *Duchátelné* is a ruházatáról beszélt? — Nem, asszonyom. Amennyire emlékezem, azt mondta neki a császár, hogy ne egyen este olajbogyót. — No, ha a császár ily tanácsokat ad neki, azt is megmondhatta volna neki, hogy nem illik *Roxellanét* játszani olyan nagy orral, a milyen neki van. És a császárné egy, akkor nagyon felkapott könyvet vett föl kandallója parkányáról. — Ime az ilyen könyvek forgatják el a fejét mindazoknak a fiatal asszonyoknak, a kik egy kicsit szokék, és egy kicsit — soványak. Már mindjárt kegyenceknek kép-

zelik magukat! Joséphine lelkében időről-időre megjelenik az a szörnyű gondolat, hogy el fogja veszíteni Napoleont. *Malmaisoni* tartózkodásuk alatt ez már mind jobban kísérti. Most talán eszébe jut az is, hogy Napoleon sem tudja oly könnyen fedni azon hirtelenséget, melyekkel őt egyiptomi hadjárata alatt megsértette. Még vizagztaló szavai- ból is csak kedvezőtlen jóslatot olvas ki a jövőre nézve. — Ne sirj Joséphine, — mond neki egyszer Napoleon: — azért zokogsz, hogy fiadtól el kell válnod? Ha neked fáj a fiadtól való távollét, gondold el, mit kell én nekem éreznem. Az a nagy szeretet, melyet iránta mutatsz, csak annál jobban érezteti velem szerencsétlenségemet, hogy nekem ninesen gyermekeim! — Ime, a válás sötét árnya megint kísért a császár szavaiban. De hogy Napoleon már ez időben gondol arra, mutatja a következő is, Midőn Napoleon a *Lajos* második gyermekének betegeskedéséről, bekövetkező haláláról, a jövő bizonytalanságáról s Franciaországnak trónörökös hiánya miatti kétséges helyzetéről beszél, egyszer csak így szól Joséphinehez: — Ha egyszer előlanna annak szüksége, hogy erről gondoskodnom kell, számítok rád, Joséphine, hogy áldozathozatallal is segítségemre lennél. Számítok barátságodra. Ugy-e te magad volnál az, a ki megtennéd az első lépést? És felfogva helyzetemet, lenne elég

38. SZÁM. 1896.

BUDAPEST, SZEPTEMBER 20.

43. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és az egész évről 12 forint, POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévről 6 forint.

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évről 8 forint, félévről 4 forint. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évről 5 forint, félévről 2.50 forint.

Külföldi előfizetőknek a postallag meghatározott viteldíj is eszolandó.

ANTAL GÁBOR, DUNÁNTÚLI REF. PÜSPÖK.

DUNÁNTÚLINAK nevezett, de éjszakai a Duna balpartjára is áttérjedő református egyházkerület a derék Papp Gábor püspök elhunytával Antal Gábor ácsi lelkészben találta meg új főpapját, öt választván meg egyetlen, de szintén érdemes ellenjelöltjével szemben az inkább diszes, mint fényes püspöki állásra, hogy a reformátusok demokrata elvei szerint ő legyen «első a vele egyenlők között», vigye a kerület kormányzását s legyen kerületének hivott képviselője minden felsőség, minden hatóság és minden más felekezet irányában; ha pedig az újabb törvényes rend szerint sor kerül rá, legyen annak szószóló személyesítője a törvényhozás főrendiházában.

A választás még a múlt tavasszal történt, s a tekintélyes ellenpárti kisebbség is teljes megnyugvással hajtotta meg zászlaját a győztes Antal Gábor előtt, kit márczius 25-én egyszerű, de szép ünnepiességgel iktattak be hivatalába, melyet ő azóta minden várakozást kielégítőleg folytat.

De hátra volt még a szokásos egyházi fölavatás, vagy mint mondani szokták — fölszentelés. Ennek a szép, de szintén egyszerű szertartásnak a végrehajtására f. évi szeptember hó 13-án tűzte ki a dunántúli egyházkerület, szokás szerint meghíván ez alkalomra a többi testvér-egyházkerületeket is.

Ez az ünnepélyes felavatás Pápa városában történt az ugyanottani református templomban a dunántúli ref. egyházkerület főgondnoka, Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter, Szász Károly dunáninneni, Kiss Áron tiszántúli ref. püspökök, több orsz. képviselő, Veszprémmegye és Pápa város összes előkelőségei és nagy ünneplő közönség részvétele mellett. A hívekkel zsúfolásig megtelt templomban Kiss Gábor pápai ref. lelkész megnyitó imája után Szász Károly püspök tartott emelkedett szellemű fölavató beszédet, melynek végeztével az új püspök az Urasztala előtt letérdelt, s Szász Károly ekkor fejére tette kezét s úgy kérte rá Isten kegyelmét és áldását.

Erre Antal Gábor püspök a szószékre lépven, szép alkalmi beszédben fejtette ki kormányzási hivatását és elveit, mely hatást tevén a hallgatóságra.

A jeles beszéd után ott a templomban a nagy

számú küldöttek üdvözlése következett. Az üdvözlések sorát Kiss Áron agg püspök kezdte meg, ki a ref. püspöki kar nevében szólott; ez után a következő üdvözlőként az új püspököt: Gyurátz Ferenc ev. püspök az ág. evang. egyházkerület nevében, Csike Lajos esperes és Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter a pápai ref. főiskola nevében, Bóné Géza kamarás az egyházmegei gondnokok nevében, Sárközy Aurél főispán Komárommegye, Véghely Dezső Veszprémmegye részéről, Süll József közjegyző a pápai r. kath. hitközség részéről és még több küldöttek. Az üdvözlő beszédek általában igen emelték az ünnepélyes fölavatás fényét; különösen nagy hatást tettek a másfelekezetű egy-

házi férfiak tapintatos szavai, melyek mind testvéries és hazafias melegséggel hangzottak a békét és egyetértést.

Az ujonnan fölavatott püspök életére vonatkozólag a következő ismertető sorokat veszük: Antal Gábor azon ritka, de annál inkább tiszteletreméltó emberek közé tartozik, a kik teljesen saját erejükkel és munkásságuk alapján emelkedtek föl az ismeretlenség homályából a közélet egyik vagy másik magaslatára. 1843 május 10-én született Szent-Király-Szabadján szegény sorsú, de nemes szülőktől. A pápai főiskolába került után már kis deák korától kezdve egészen maga tartotta fenn magát részint tanításból, részint az iskola segélyezésével. Kiváló szorgalmával és

ANTAL GÁBOR, A DUNÁNTÚLI REF. EGYHÁZKERÜLET ÚJ PÜSPÖKE.

3187/B sz.

Mindazon feltételek fenntartása mellett, a melyek a Pozsonyban 1896. évi augusztus hó 24-ik napján kelt 3187/A. sz. hirdetésnyben felhívták, a további birtéki tárgyalások az alábbi táblázatban meghatározott napokon meg fognak tartatni.

HIRDETÉNY.

A T Á R G Y A I Á S T A R T A T Á K

Table with multiple columns: 'mely napon', 'mely állomás és hivatalban', 'a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel szemben', 'mely adóterület', 'mely adóterület', 'A közlekedési katonai előlemlétszámjegyekre nézve', 'Bánatpénz', 'Közvetlen hivatás', 'Közvetlen hivatás', 'Eszrevétel.' Includes data for various locations like Pozsony, Győr, and Szabolcs.

A közlelő feltételek naponta reggel 9 óráig déli 12 óráig a pozsonyi kormányi és soproni cs. és kir. hadtámaszpontoknál, a Sopronban 1896. évi augusztus hó 1-én kelt két feltételtől eltekintve megváltoztathatók. Pozsony, 1896. évi augusztus hó 24-én.

A cs. és kir. 5. hadtest hadbiztonsága.